

3 | 2010

Työeläke

Lehden liitteenä
työeläkelaitosten
tilinpäätöstiedot.

Merja Ailus:

**KEVAN
ÄÄNI
KASVAA**

5

8

14

22

5 Kevan ääni kasvaa eläkejärjestelmässä
Henkilöhaastattelussa Kevan toimitusjohtaja Merja Ailus kertoo näkemyksensä työeläkejärjestelmästä.

8 Työeläkelaitoksille joustavimmat puskurit sijoitusriskejä vastaan
Työeläkejärjestelmän vakavaraisuussäätely on jälleen tarkastelun alla. Lauri Koivusalo kertoo työryhmänsä ehdotuksista.

11 Koskinen
Kolumnissaan Lasse Koskinen selvittää yllätyksiä, jotka liittyvät finanssimarkkinoiden toimintaan.

12 Vanhuuseläkkeelle voi siirtyä joustavasti
Tunnetko eläkelajin -sarjan esittelyvuorossa tällä kertaa on vanhuuseläke.

14 Kokemuksen ääntä
Pirjo Broberg tekee neuvontatyötä herkäällä korvalla.

16 Asiantuntija-artikkeli
Ekonomisti Juha Rantalan ja erikoistutkija Ilpo Suoniemen artikkelissa tarkastellaan työuran aikaisen toimeentulon ja työeläkkeen suhdetta.

17 Asiantuntija-artikkeli
Kehityspäällikkö Jari Kanniston kertoo artikkelissaan, minkä mittaisia ovat suomalaisten työurat.

18 Kiire työntää eläkkeelle
Kiire ja työn rasittavuus lisäävät työelämän painolastia ja halukkuutta eläkkeelle siirtymiseen.

18 Suomalaiset luottavat eläketurvaan
Eurobarometrissa kuuluu kansalaisten mielipide.

19 EU:n sosiaaliturva-asioissa yhteiset pelisäännöt
EU:ssa jäsenvaltiosta toiseen liikkuvien henkilöiden sosiaaliturvaa koskevat säännökset ovat uudistuneet.

20 Palo hallussa
Tiedottaja Peter Lindström on poiminut maailmanpalstalleen eläkeuutisista maittavia sattumia.

22 Reportaasi Virosta
Toimittaja Kari Rissan Viro-reportaasi pureutuu ajan ytimeen: naapurimaassamme on kesän korvalla nostettu eläkeikää.

27 Tiedoksi
Työeläkevakuuttajat TELAn sijoituskatsaus.

27 Nimitykset

28 Työeläkeote 2010
Työeläkeote antaa apua eläkkeen tarkastamisessa.

29 Luin kirjan

29 Yhdyskunta
Sarjakuva

30 Luottamus eläketurvaan säilytettävä
Toinen ajattelija -palstan kynävieras Hilikka Häkkilä näkee eläketurvassa myös epäkohtia.

31 English Summary

32 Eläketurvakeskuksen julkaisuja

Lehden liitteenä työeläkelaitosten tilinpäätöstiedot

Liitteen toimituskuntaa:
Reijo Vanne, Taina Permikangas,
Jaakko Aho ja Martti Rouvala.

TOIMITUS: Päätoimittaja Kati Kalliomäki |
Toimituspäällikkö: Anne Iivonen |
Toimitusneuvosto: Kalervo Koistinen, Roope
Noronen, Paula Ojala-Ruuth, Toni Pekka, Janne
Pulkkinen, Staffan Sévon, Leena Virtanen |
Osoitteenmuutokset: Fax (09) 148 1172, Puhelin
010 751 2500, palvelupiste@etk.fi | Osoite: 00065
Eläketurvakeskus | Puhelin 010 7511 | Fax 010
751 2205 | www.etk.fi | 45. vuosikerta | Työeläke
ilmestyy viisi kertaa vuodessa | Vuosikerran hinta
on 18 euroa | Helsinki 2010 | PunaMusta Oy | ISSN
0564-5808 | Kannen kuva: Karoliina Paatos |
Ulkoasu: Ilkka Kumpunen

Huijauksen makua

Veijaritarinat edustavat veikeää kirjallisuuden lajia. Millaisia ovat huijaritarinat?

Usein huijatuksi tulemisen tunne perustuu – niin – tunteeeseen. Onko kyse siis höpölopöistä? Vaikkapa näin:

Jokainen meistä edes jollain tasolla ajankohtaisasioita seurannut tietää, että elinikä jatkaa tasaista kasvuaan. Silti ilmassa leijuu epäily, että *suomalaisia on huijattu*: elämmekin pidempään kuin ennusteet povasivat.

Väestötieteilijöitä kuunnellessa välittyi kuva, että toteutunut kehitys noudattaa vuosien saatossa tutuksi tullutta trendiä. Elinikä on noussut aina nopeammin kuin ennustemallit ovat näyttäneet. Siinä mielessä viime vuoden syksynä julkaistu Tilastokeskuksen elinaikaennuste ei tehnyt poikkeusta.

Siitä huolimatta suomalaisten pidentyneestä eliniästä puhutaan nyt, yli puoli vuotta ennusteen julkaisemisen jälkeen, ikään kuin tämän äkillisesti muuttuneen kehityksen vuoksi olisi valtakunnassa syytä harkita eläkepolitiikkaan suunnanmuutosta. Ei kai kymmenien vuosien päähän vaikuttavia päätöksiä voi ihan noin hätäisesti tehdä?

Itse asiassa eläkejärjestelmä on hoitanut homman jo hyvin – sähän ajoin kehittämällä elinaikakertoimen, joka sopeuttaa eläkkeen riittämään tuleville elinvuosille. Mitä enemmän niitä tulee, sitä enemmän kerroin kuukausieläkkeestä lohkaisee. Näin ollen *tulevia eläkeläisiä on huijattu*: elinaikakerroin toimiikin siten kuin pitääkin.

Tietenkin elinaikakertoimen seuraus on pahimmassa skenaariossa ikävä. Tulevat eläkkeet pienenevät, mutta näin tapahtuu vain, jos tehdyt työvuodet eivät lisäänty ja silloinkin vasta kaukana tulevaisuudessa.

Tähän ilmapiiriin ei tunnu istuvan tilastoihin pohjautuva uutinen, jonka mukaan nyt alkava eläke korvaakin tulot noin 70-prosenttisesti. *Mediaa on siis huijattu*: tilastoihin perustuva faktatieto on läpäissyt uutiskynnyksen.

Kyllä epämieluisiakin asioita pitäisi kansalaisille kertoa, se on ihan selvää. Joillekin työeläkeotteen sisältö tuottaa pettymyksen, sillä eläkettä on kertynyt varsin vähän. *Kansalaisia on siis huijattu*: työeläkeote muodostuu vain omasta, tähän mennessä karttuneesta työhistoriasta. Lisäksi kansalaisen tulisi pitää omien tietojen oikeellisuudesta huolta aivan itse.

Työeläkeote sisältää monelle myös toisenlaisen yllätyksen. Vasta euromääriä katsellessaan ymmärtää, että itse ansaituista palkoista on tullut automaattisesti siirrettyä rahaa syrjään eläkepäivien varalle. Näin ollen myös *säästöhalukkaita on huijattu*: lakisäänteisessä järjestelmässä säästäminen tapahtuu kuin itseksensä.

Mutta muutkin kuin kansalaiset ovat joutuneet huijauksen kohteeksi. Oletteko esimerkiksi kuulleet, että *päätöksentekijöitä on huijattu*? Työeläkkeitä koskevista muutosehdotuksista kun on etsitty konsensusta maksajien ja valtiovallan kesken.

Kati Kalliomäki

Kevan ääni kasvaa eläkejärjestelmässä

MUUTOKSEN AILUS

Kuntien eläkevakuutuksen toimitusjohtaja **Merja Ailus** kävelee käytävällä sukkaosastollaan. Hän on tarponut aamuisen työmatkansa sateessa kumisaappaissa, ja kiiruhuttanut päiväohjelmaansa ennen kuin hän on ehtinyt löytää toiset kengät tilalle. Julkisen sektorin eläkkeiden ykköslaitos ottaa Ailuksen johdossa uusia askelia.

Työeläkevakuutettujen määrällä sekä maksutulolla mitattuna Suomen suurimman eläkelaitoksen toimitusjohtajan pehmeät askeleet jäävät monelta huomaamatta. Kun Ailus hetkeä myöhemmin ottaa päivän ensimmäisiä vieraita vastaan, on hänellä jo jaloissaan kengät. Ne ovat kovaa, mustaa nahkaa ja niissä on terävä kärki.

Uusi rooli odottaa myös Kevaa eläkejärjestelmässä.

– Täällä on aikanaan ajateltu ehkä siten, että isompaa roolia ei pidä ottaa. Mutta yhteiskunta on niistä ajoista muuttunut, Ailus aloittaa.

Työ muuttaa tarkastelukulmaa

Merja Ailus astui Kevan ruoriin tammikuussa. Hänen nimityksensä viime vuoden lopulla herätti julkisuudessa sekä hyväksyviä nyökkäyksiä että peiteltyä ihmettelyä.

Suurelle yleisölle Ailus saattaa olla vieras, mutta täydestä tuntemattomuudesta Ailus ei Kevan ykköspaikalle noussut. Hän on toiminut Kevan luottamustehtävissä jo vuodesta 2006 alkaen. Vakuutusalaan Ailus on seurannut Vakuutusosastojohtajan jäsenenä lähes puolen vuosikymmenen ajan.

Julkis- ja yksityisalojen toimihenkilöliitto Jytyn entisenä johtajana sekä Kunnallisen työmarkkinalaitoksen lakimiehenä Ailus on nähnyt läheltä työn ja eläketurvan kytköksen.

– Entisenä työmarkkinajohtajana koin, että minulla oli oikeus ja velvollisuus edistää ensisijassa jäsenistön etua. Silloinen katsantokantani on kuitenkin muuttunut.

– Kunnille on tärkeää, että ikääntyneet työntekijät haluavat ja jaksavat osallistua työhön myös ollessaan eläkkeellä. Vaikka tämä saattaa olla Kevan näkökulmasta haastavaa, meidän pitää ottaa kuntien toiveet huomioon. Kunnat tarvitsevat lisää työvoimaa, varsinkin hoitoalalla, Ailus sanoo.

Työ ja eläketurva ovat olleet Ailukselle pitkään tärkeitä teemoja. Erityisesti Ailuksen sydäntä lähellä ovat palkkatasa-arvo ja naisten työurat.

– Suomen työmarkkinat ja eläkejärjestelmä ovat tiukasti sidoksissa toisiinsa, ja palkkatasa-arvon toteutuminen työmarkkinoilla vaikuttaisi positiivisesti varsinkin naisten eläketurvaan.

– Naisten työurat ovat yleensä miesten uria rikkonaisempia. Myös neuvotteluvaraa naisilla on palkka-asioissa monesti miehiä vähemmän. Tämä heijastuu väistämättä naisten työeläkkeiden tasoon, hän toteaa.

Ailus kokee uudessa tehtävässään, että hänellä on nyt oikeus ja velvollisuus katsoa yhteiskunnallisia kysymyksiä aikaisempaa laajemmasta näkökulmasta. Kevan tulee auttaa kuntaa myös muissa kuin eläkeasioissa, kuten hyvinvointipalvelujen tuottamisessa.

Tuuletusta eläkejärjestelmään

Siirtyminen työmarkkinajohtajan tehtävistä Kevan toimitusjohtajaksi keskellä talvista eläkemyrskyä pisti Ailuksen miettiä työläkejärjestelmän kehittämisen säännöistä: millä kokoonpanoilla asioita valmistellaan ja päätetään?

– Työmarkkinajärjestöjen osallistuminen lainvalmisteluun ja päätöksentekoon on suomalaisen kulttuuriin kuuluva toimintatapa. Eläkealan työryhmistä on perinteisesti sovittu tulopoliittisilla sopimuskiirroksilla. Mutta vaikka yhteiskunta on niistä ajoista muuttunut paljon, työeläkejärjestelmää tarkastellaan edelleen lähinnä vain yksityisen sektorin näkökulmasta. Vanhoja käytäntöjä on nyt syytä pohtia uusiksi.

Ailuksen mielestä koko eläkejärjestelmää koskevia ratkaisuja tulisi tehdä siten, että kaikki toimijat tuovat asiantuntemuksensa käyttöön. Kun Valtiokonttorin eläkeasiat on siirretty Kevaan, Kevasta tulee koko julkisen eläkesektorin kattava toimija.

Ailus on valmis tarjoamaan Kevan asiantuntemusta niihin työryhmiin, joissa on perinteisesti istunut vain yksityisen sektorin asiantuntijoita. Tämä koskee niin työmarkkinajärjestöjen kuin ministeriöiden asettamia työryhmiä.

– Erilaisesta historiasta huolimatta työeläkealan toimijoilla on pitkälle samat haasteet. Varsinkin demografinen ongelma on meille kaikille yhteinen. Lisäksi työeläkelainsäädäntöä on viime vuosin kovasti kehitetty samaan suuntaan. Julkisen ja yksityisen sektorin eläkelainsäädännössä ei enää ole niin isoja eroja kuin aikaisemmin.

Muutoksen käynnistämässä Ailus katsoo Eläketurvakeskusten suuntaan.

– ETK on minulle ennen kaikkea alan yhteistyöelin. Kun ETK osallistuu lainvalmisteluun, työssä pitää olla julkisen sektorin asiantuntemus mukana. Minusta on myös ihan hyvä, että tätä järjestelmää vähän tuuletetaan.

Kevaan 145 uutta työntekijää

Valtiokonttorin henkilöasiakkaita koskevien eläkeasioiden käsittely siirretään ensi vuoden alusta Kevaan. Myös Valtiokonttorissa valtion eläketurvan toimeenpanon tehtävissä toimivat noin 145 henkilöä siirtyvät Kevan palvelukseen.

Muutoksella tavoitellaan kustannussäästöjä työeläkejärjestelmän vaatimien tietojärjestelmien kehittämisessä ja ylläpidossa.

Valtion kustannussäästöjen odotetaan 2010-luvulla olevan noin seitsemän miljoonaa euroa vuodessa. Vastaava säästö kunnallisessa eläkejärjestelmässä on noin 4–6 miljoonaa euroa vuodessa.

Toimii kuin Ferrari

Merja Ailus uskoo, että kahden viranomaisen uudelleenjärjestelyistä on suoraa hyötyä sekä eläkkeen- että veronmaksajille. Esi-merkkinä Kevan vahvuuksista hän nostaa eläkeratkaisutoiminnan.

– Eläkehakemusten käsittely hoidetaan Kevassa ennätyskellisen nopeasti. Ratkaisutoimintamme onkin toisinaan kuvattu vi-

ritetyksi Ferrari Testarossaksi. Sitä on kehitetty pitkään ja järjestelmällisesti.

– Pidän tärkeänä, että Kevassa toimii jatkossakin vain yksi eläkeratkaisutoiminta. Emme rakenna Kevaan kalliita erillisiä putkia eri sektoreiden eläkeasioiden käsittelylle.

Organisaatiouudistus tuo pian Kaisaniemeen isoja muutoksia. Henkilöstö kasvaa niin isoksi, että kaikki eivät enää mahdu samaan taloon.

– Talous- ja sijoitusosastot muuttavat Hakaniemeen. Kevan eläkeratkaisutoiminta on taas niin iso, että jos se sijoitettaisiin uusiin tiloihin, talomme jäisi puolittain tyhjäksi.

Ailus odottaa innolla Valtiokonttorin työntekijöiden saapumista.

– Taloon syntyy uudenlaisen yhteisöllisyyden tunne. Uusien työntekijöiden myötä Kevassa opitaan paljon uutta ja huomataan sellaista, mihin aikaisemmin ei ole osattu kiinnittää huomiota.

Johtajana Ailus uskoo viestintään ja vastuunottoon. Hän haluaa, että Kevassa tieto liikkuu ihmiseltä toiselle ja että vastuunkantajat käyttävät rohkeasti sitä valtaa, joka heille on annettu.

– Koko orkesteri täytyy saada soittamaan yhteen, ja jokaisen kevalaisen täytyy osata edetä kaikille yhteiseen päämäärään.

Elämän risteysasemalla

Kuin kohtalon oikusta Helsingin Kaisaniemestä on tullut Merja Ailuksen elämän risteysasema: täällä hänen historiansa ja tulevaisuutensa leikkaavat toisiaan.

Kun Ailus seisoo työhuoneensa ikkunassa ja katsoo hetkeksi ulos, hän katsoo samalla menneisyyteen. Ailuksen äiti työskenteli biologian opettajana, ja hän vei lapsensa usein Kasvitieteelliseen puutarhaan. Samassa maisemassa vuosikymmeniä myöhemmin Merja Ailus tekee nyt ehkä haastavimmat työvuotensa.

– Tunnen itseni etuoikeutetuksi, Kevassa on asiat hoidettu hyvin. Parhaat vuoteni työelämässä ovat vielä edessä, ja ne osuvat samaan ajankohtaan kuin eläkejärjestelmän suurimmat haasteet. Tämä on minulle upea mahdollisuus.

*Teksti: Peter Lindström
Kuvat: Karoliina Paatos*

**SUOMI
AREENA**

Nähtävissä jälkepäin:
www.mtv3.fi/katsomo
ja www.etk.fi

SuomiAreenassa Porissa 21.7.

Lisää pituutta työuriin – väkisin vai vapaaehtoisesti?

Eläketurvakeskus järjestää seminaarin kello 14.00–15.15
SuomiAreena-pihalla, osoitteessa Antinkatu 2, Pori.

Aiheesta keskustelevat Työeläke-lehden
päätoimittaja **Kati Kalliomäen** johdolla:

- **Piia-Noora Kauppi**, toimitusjohtaja, Finanssialan keskusliitto
- **Mikko Mäenpää**, puheenjohtaja, STTK
- **Juha Rehula**, sosiaali- ja terveysministeri

**Tervetuloa
katsomaan ja
kysymään!**

KUKA?

- Merja Ailus
- 42-vuotias
- Oikeustieteen kandidaatti (OTK)
- Kuntien eläkevakuutuksen toimitusjohtaja 2010 –
- Työeläkevakuuttajat TELAn hallituksen jäsen 2010 –
- Perhe: eronnut, kaksi lasta
- Harrastukset: retkeily, veneily, luonto

Työeläkejärjestelmän
vakavaraisuussäätely
jälleen tarkastelun alla

Työeläkelaitoksille joustavammat puskurit sijoitusriskejä vastaan

Yksityisten alojen työeläkejärjestelmän vakavaraisuutta koskevaa lainsäädäntöä trimmataan kohdilleen. Nykyisten sääntöjen päivittämisellä parannetaan työeläkelaitosten riskinkantokykyä. Pitävän vakavaraisuuden perustakiven muodostaa sijoitustoiminnan uudenlainen joustava puskuri.

Kuva: Tapani Pelltari

Varman aktuaarijohtaja Pasi Mustonen osallistui asiantuntijatyöryhmään Työeläkevakuuttajat TELAn nimeämänä edustajana. Hänen lisäksi valmisteluun on osallistunut noin sata alan asiantuntijaa. Työeläkealan omasta ”satakomiteasta” voidaan siis puhua.

Vakavaraisuussääntelyn uudistamista miettineen asiantuntijaryhmän puheenjohtaja, varatuomari **Lauri Koivusalo**, mikä toimintaympäristössämme on niin olennaisesti muuttunut, että muutoksiin oli ryhdyttävä?

– Työeläkejärjestelmä haluaa varautua paremmin markkinaheilahduksiin ja riskinottoon sijoitustoiminnan hektisesti muuttuvissa tilanteissa. Työryhmämme selvityksen pohjalta esitettävillä muutoksilla tähdätään siihen, että jatkossa vakavaraisuusmekanismi ottaa paremmin huomioon useanlaiset sijoitustoiminnan riskit.

Koivusalo sanoo, että syksyllä 2008 alkanut ns. finanssikriisi ja sen tunnetut seuraukset ovat tämän uudistusselvityksen tarpeen taustalla. Silloin pahimman kurssilaskun aikana pikapikaa laadittu määräaikaislaki toimi niin kuin pitikin: vakavaraisuusehtoja muutettiin väliaikaisesti.

– Eduskunnan päätöksellä vahvistettiin työeläkejärjestelmän vakavaraisuutta. Jos silloin olisi jouduttu myymään lyhytnäköisesti osakkeita, olisi entisestään sekoitettu sijoitusmarkkinoita ja samalla huononnettu mahdollisuuksia hyviin sijoitustuottoihin pitemmällä aikavälillä, Koivusalo toteaa.

Sijoitusriskeihin joustavampaa varautumista

Silloiselle sosiaali- ja terveysministeri **Liisa Hyssälälle** 20. huhtikuuta luovutettu selvitys pitää sisällään sekä lyhyen että pitkän aikavälin toimenpide-ehdotuksia. Selvitykseen on nyt pyydetty lausuntoja yksityisen alan keskeisiltä työeläkevakuuttajilta, työmarkkinajärjestöiltä, valtiovarainministeriöltä ja Finanssivalvonnalta, muiden muassa.

Ydinviestinä selvityksessä on lisätä vaikeinakin aikoina työeläkelaitosten edellytyksiä tuottavaan ja nykyistä joustavampaan sijoitustoimintaan.

– Työeläkelaitosten on pidettävä eläkelupaus ja huolehdittava työ-

eläkevarojen hoidosta tuottoisasti ja vakaasti. Se on niiden tehtävä, Koivusalo muistuttaa.

Asiantuntijaryhmän työskentelyyn osallistunut aktuaarijohtaja **Pasi Mustonen** työeläkeyhtiö Varmasta kiteyttää uudistyön tarkoituksen pariin lauseeseen.

– Hioimme työeläkevarojen sijoittamiseen liittyvää säännöstöä sillä tavalla, että varoille saataisiin mahdollisimman hyvä tuotto. Kuitenkin siten, että varat ovat edelleen riittävästi turvattuina.

– Työeläkejärjestelmä selvisi loppujen lopuksi hyvin finanssikriisistä, vaikka se pani työeläkejärjestelmänkin koetukselle, toteaa Mustonen.

Nimenomaisesti mitä sijoitustoiminnan riskiä pidetään pahimpana riskiskenaariona?

– Riskinotto on sallittua tiettyyn rajaan saakka, ja työeläkelaitosten sijoitustoiminta on laissa säädetty ja valvottu. Pahin skenaario olisi, että rahastoidut työeläkevarat hupenisivat osakekurssien romahdusmaisen laskun vuoksi, Koivusalo sanoo.

Uusi tilanne 2012 jälkeen

Määräaikaislaki päättyy vuoden 2012 lopussa. Jo hyvän aikaa sitä ennen on päätettävä pelisäännöistä määräajan jälkeen.

– Asioina eivät nämä ole uusia, näitä on mietitty aiemminkin varautumisessa lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä. Alalle ei haluta sekaannusta ja hämmennystä, vaan pitkäaikaista ja vakaata sijoituspolitiikkaa.

Koivusalo muistuttaa, että työryhmä näki tarpeelliseksi myös selkeyttää työeläkelaitosten sijoitustoiminnan riskien arviointia.

Koivusalon työryhmän ehdotuksessa pitävän perustakiven muodostaa sijoitustoiminnan ja vakuutusliikkeen uudenlainen joustava puskuri.

Useiden aiempien työryhmien kehäkettu, varatuomari Lauri Koivusalo kutsuttiin vetämään asiantuntijaryhmää. Jämääkää puheenjohtajaa tarvittiin, kun porauduttiin vakavaraisuussääntelyn ytimiin.

Työryhmä esittää mallia, jossa nykyiset taositusvastuu ja toimintapääoma yhdistettäisiin vakavaraisuuspääomaksi, jolla kannettaisiin sekä vakuutus- että sijoitusriskejä.

Puskurit riskejä vastaan

Nykyisin työeläkelaitosten vakuutus- ja sijoitusriskeihin varaudutaan siis erikseen, eli niitä kumpaakin varten on omat ja täysin erilliset puskurit ja vaatimukset.

Koivusalo selvittää, että näitä molempia puskureita sopivasti hyödyntämällä voitaisiin parantaa työeläkelaitosten riskinkantokykyä.

Vakavaraisuuspääomapuskuria käytettäisiin kuitenkin siten, että sijoitusten arvonheilahteluja puskuroitaisiin edelleen ensisijaisesti toimintapääomaosalla ja vakuutusliikkeen heilahteluja tasoitusvastuuosalla.

– Jos jommallakummalla puolella menisi huonosti, niin toinen puskuri olisi sitten käytettävissä rinnalla. Puskureiden uudenlainen käyttö sisältyisi aikataulullisesti vuoden 2013 alusta voimaan tuleviin ehdotuksiin, Koivusalo sanoo.

Uudistukset kolmessa vaiheessa

Asiantuntijaryhmän esitykseen sisältyy myös muita laajaa selvitystyötä vaativia ehdotuksia. Nämä koskevat muun muassa katesäännösten uudistamista ja käypiin arvoihin siirtymistä varojen osalta työeläkelaitosten tilinpäätöksissä.

Tarkastelussa ovat myös työeläkelaitosten sijoitustoiminnan hallinto- ja valvontatoimintaan liittyvät uudet säännökset.

Työryhmän selvitysten jälkeen alkavat poliittisen päätöksenteon vaiheet. Koivusalo kantaa huolta siitä, että uudet säännökset on valmisteltava ennen nykyisen määräaikaikaislain voima- saolon päättymistä.

Hän pitää realistisena, että nyt kaavailut uudistukset voitaisiin toteuttaa kolmessa vaiheessa. Pienempien muutosten osalta ensimmäiset parannukset eduskunta saa käsiteltäväkseen jo tänä syksynä.

– STM on pyytänyt lausuntoja eri tahoilta: työeläkelaitoksista, työmarkkinaosapuolilta ja useilta järjestöiltä ja alan toimijoilta. Jatkoselvityksessä työ tarkentuu, ja sen myötä varmentuu uudistuksen aikataulu.

Koivusalon mukaan on tärkeä tähdätä jo tulevaan syksyyn.

– Ensivaiheessa asia saataisiin eduskunnan käsiteltäväksi jo tänä syksynä. Vasta sen jälkeen voitaisiin edetä ehdotuksissa. Lisäselvitysten jälkeen uudistustarvetta ajoittuu vuosiin 2013 ja 2014, Koivusalo linjaa.

Lisätyöskentelyyn tarvitaan Koivusalon mukaan vielä jatkoselvittelyjä ennen lopullista uudistusesitystä. Pallo on nyt ministeriössä, uuden sosiaali- ja terveysministeri **Juha Rehulan** käsissä.

Teksti: Anne Iivonen

Kiviniemen työryhmän laaja-alainen selvitys

▶ Asiantuntijaryhmän lisäksi on työskennellyt laaja-alainen työryhmä. Sen tehtävänä oli arvioida finanssikriisin vaikutuksia Suomen työeläkejärjestelmän sijoitustoimintaan sekä arvioida tapahtuneiden muutoksien vaikutuksia sijoitustoiminnan sääntelyyn.

Se myös arvioi asiantuntijatyöryhmän valmistelemia ehdotuksia eläketurvan rahoituksen ja kansantaloudellisten vaikutusten näkökulmista. Laaja-alaisen työryhmän puheenjohtaja oli johtaja **Antero Kiviniemi** STM:stä.

Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisusarjassa on ilmestynyt molempien työryhmien selvitysaineisto. Asiantuntijatyöryhmän selvityksissä korostuu aihepiiriin vihkiytyneiden vakuutusmatemaattinen mallintaminen, mutta laaja-alaisen ryhmän tekstit ovat yleistajuisempaa työeläkealan lukemistoa.

Varatuomari **Lauri Koivusalon** asiantuntijatyöryhmä oli yksimielinen ehdotuksissaan. Kiviniemen laaja-alaisen työryhmän äänenpainoissa kuuluu valtiovarainministeriön esiin tuoma eriyvä näkemys osaketuottosidonnaisen mallin muuttamisesta.

Molemmat selvitykset ovat ladattavissa sosiaali- ja terveysministeriön sivuilta osoitteesta www.stm.fi.

Anne Iivonen

2010.
2010

Työeläkepäivä

20.10.2010

Messukeskuksessa

Työeläkepäivä kokoaa työeläkejärjestelmän vuosittaiseen tapaamiseen alan vaikuttajia ja asiantuntijoita keskustelemaan kiintoisista aiheista. Tänä vuonna keskustellaan lupauksen ja luottamuksen teemoista. Mistä luottamus eläketurvaan syntyy? Pitääkö eläkelupaus ja riittääkö lakisääteinen eläketurva?

Päivän ohjelma julkaistaan elokuussa Eläketurvakeskuksen kotisivulla www.etk.fi. Merkkää 20.10. kalenteriisi jo nyt.

Finanssimarkkinoiden mustien joutsenten parvi

KO
SKI
NEN

Kuva: Tuomo Manninen

Mustaksi joutseneksi kutsutaan äärimmäisen harvinaista tapahtumaa, jota on mahdoton ennustaa ja jonka vaikutukset ovat erittäin vakavia. Viime aikoina sijoitusmarkkinat ovat tarjonneet niitä suorastaan parveksi saakka.

Samalla finanssikriisissä ympyrä on sulkeutumassa. Pankkikriisinä alkanut tapahtumasarja muuttui julkisen talouden kriisiksi, joka nyt puolestaan uhkaa finanssimarkkinoiden vakautta.

Mustien joutsenten analyysille ei löydy menetelmiä tasapainotiloja tutkivasta taloustieteestä. Ne löytyvät modernista matematiikasta, joka korostaa mutkikkaiden järjestelmien perustavaa laatua olevaa ennakoimattomuutta ja epävakautta. Eivätkä mustat joutsenet ole vieraita perinteiselle vakuutusmatemaattiselle katastrofimallinnukselle.

Yhteiset nimittäjät

Kriisit heiluttelevat sijoitusten arvoja villisti. Niinpä suomalaiset eläkevakuutuslaitokset ovat myrskyn silmässä suuren sijoitusomaisuutensa takia. Olisi helppoa tehdä niistä syntipukki.

Ongelmien lähde on kuitenkin epäonnistunut sääntely ja valvonta – Euroopan unionin vakaussopimuksen ja kansainvälisen finanssisektorin osalta. Tärkeä rooli on myös suuren poliittisen vaikutusvallan hankkineilla investointipankeilla. Niiden toimet auttoivat riskien kätkemisessä sekä Amerikan asuntolainoissa että Kreikan valtionlainoissa, vaikka suurimman ja kauneimman toimitusjohtaja totesi heidän tekevän Jumalan työtä.

Tärkeitä sääntelyn muutoksia

Finanssikriisi on vaikuttanut eläkejärjestelmiin kaikkialla maailmassa. Myös Suomessa se on heikentänyt rahoitus pohjaa huonompien sijoitustuottojen ja korkeamman työttömyyden myötä. Tämän seurauksena työeläkelaitosten vakavaraisuutta koskevaan lainsäädäntöön suunnitellaan useita uudistuksia.

Vakavaraisuusmekanismia pyritään uudistamaan muun muassa siten, että lisättäisiin riskiperusteisuutta eli vaadittava vakavaraisuuspääoma perustuisi nykyistä paremmin sijoitussalkun todellisiin riskeihin. Lisäksi otettaisiin entistä paremmin huomioon työeläkejärjestelmän erityispiirteet.

Muutoksia suunnitellaan myös sijoitustoiminnan katesääntöihin, eläkevastuiden täydennyskertoimeen ja puskurirahastojen käyttöön.

Vakaviin markkinahäiriötilanteisiin olisi vaurduttava määrittelemällä laissa ne menettelyt, jotka otetaan käyttöön finanssimarkkinoiden poikkeustilanteissa.

Sääntelyn kehitystyössä on tehtävä ero ennakoimattomien ja ennakoitavien riskien välillä. Ennakoitaviin riskeihin varautumiseen sopivat ennalta laaditut, jossain määrin mekaaniset säännöt.

Sen sijaan jokainen musta joutsen on erilainen. Niiden osalta paras tapa on toimia tilanteen mukaan. Sääntelyn rooli on tällöin varmistaa nopea ja tehokas päätöksenteko.

Valtiovallalla palokunnan rooli

Kriisien hoitajan rooli on langennut valtiovalalle. On epämuodikasta kiittää poliitikkoja, mutta he ovat toimineet ripeästi vaurioiden minimoimiseksi. Näin sekä kansainvälisillä foorumeilla että kotimaassa – oli sitten kyse finanssikriisistä tai määräaikaisesta työeläkelaitosten vakavaraisuusrajojen muutoksesta.

Vaikka poikkeustoimia otetaan käyttöön liukuhihnalta, kukaan ei tiedä mitä tästä mustien joutsenten parvesta lopulta seuraa. Paitsi yllätyksiä.

Lasse Koskinen

Kirjoittaja on Finanssivalvonnan johtava riskiasiantuntija ja Aalto yliopiston kaupparkeakoulun dosentti.

Vanhuuseläkkeelle voi siirtyä joustavasti

Työstä eläkkeelle 63–68-vuotiaana

Vanhuuseläkkeelle voi jäädä oman valinnan mukaan 63–68-vuotiaana. Työn tekoa voi myös jatkaa ja kartuttaa eläkettä kuukauden, muutaman kuukauden tai jopa viisi vuotta vanhuuseläkkeen alaikärajan täytyttyä. Näin toimitaan yksityisillä aloilla.

Kunnan tai valtion palveluksessa olevakin voi jäädä vanhuuseläkkeelle 63–68-vuotiaana, mutta hänellä eläkeikä voi olla myös ammatillinen tai henkilökohtainen. Ammatillinen eläkeikä on alempi kuin 63 vuotta ja henkilökohtai-

nen eläkeikä on 63 ja 65 vuoden välillä.

Kaikkiaan vanhuuseläkettä saavia on jo yli miljoona henkilöä. Eläketurvakeskuksen tilastot osoittavat, että viime vuonna vanhuuseläkkeelle siirtyi noin 43 500 ihmistä.

Vanhuuseläkkeenä voi saada joko työ- tai kansaneläkettä tai molempia. Kansaneläkelaitos maksaa kansaneläkkeen ja työeläkelaitokset työeläkkeen.

Teksti: Anne Iivonen

Taulukot: Heidi Nyman

Kuvitus: Ilkka Kumpunen

Vanhuuseläkettä saavat 31.12.2009

	Työ- ja/tai kansaneläkettä saavat			Työeläkettä saavat		
	Miehet	Naiset	Kaikki	Miehet	Naiset	Kaikki
Kaikki	439 936	608 443	1 048 379	427 691	561 591	989 282
Suomessa asuvat	419 623	577 836	997 459	415 178	549 791	964 969
Ulkomailla asuvat	20 313	30 607	50 920	12 513	11 800	24 313

Vuosina 2000–2009 työeläkejärjestelmästä vanhuuseläkkeelle siirtyneet

(sisältää eläkeiässä ja varhennettuna alkaneet)

	Miehet	Naiset	Kaikki
2000	7 642	9 357	16 999
2001	8 265	10 504	18 769
2002	8 953	10 611	19 564
2003	9 162	9 944	19 106
2004	9 431	11 422	20 853
2005	15 162	15 055	30 217
2006	13 091	14 012	27 103
2007	13 804	14 246	28 050
2008	16 703	16 969	33 672
2009	22 098	21 412	43 510

Keskimääräinen työeläke, €/kk

Työeläkejärjestelmästä vuonna 2009 vanhuuseläkkeelle siirtyneillä

Miehet	1 923
Naiset	1 322
Kaikki	1 627

Paljonko eläke on?

★ Vanhuuseläkkeenä maksetaan sen alkamishetken mennessä karttunut työeläke.

Keskimääräinen työeläke vuonna 2009 vanhuuseläkkeelle siirtyneillä oli 1 627 euroa kuukaudessa. Miesten eläkkeet olivat noin 600 euroa naisten eläkkeitä korkeampia (katso taulukko).

Myönnetty eläke korvaa pois jääneitä työansioita. Toisin kuin lyhytaikaiset vapaaehtoiset säästöeläkkeet, lakisääteisen työeläketurvan eläke-etuudet ovat kuukausittain maksettavia jatkuvia suorituksia elämän loppuun asti.

Varhemmin tai myöhemminkin pääsee

★ Jos jostain syystä ei aio jatkaa työssä 63-vuotiaaksi, voi työelämästä lähteä varhennetulle vanhuuseläkkeelle jo 62-vuotiaana. Vaihtoehtoisesti vanhuuseläkkeen ottamista voi lykätä yli 68 ikävuoden.

Varhennetun vanhuuseläkkeen voi saada 62-vuotiaasta alkaen. Eläkkeelle siirtymiseen mennessä karttuneeseen eläkkeeseen tehdään tällöin varhennusvähennys. Varhennetun eläkkeen vähennys on 0,6 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolla ikä alittaa 63 vuotta. Koko vuoden varhentaminen pienentää pysyvästi eläkettä 7,2 prosenttia.

Vanhuuseläkkeelle siirtymistä voi lykätä yli 68 vuoden iän. Tällöin eläkettä korotetaan 0,4 prosenttia jokaiselta lykkäyskuukaudelta. Lykätyn vanhuuseläkkeen myöntäminen ei edellytä työn lopettamisista.

Lisätietoa eläkelaitoksesta

★ Lisätietoja eläkkeistä voi kysyä Eläketurvakeskuksesta, omasta työeläkelaitoksesta tai verkkopalvelusta www.tyoelake.fi.

Pitääkö työnteko lopettaa?

★ Työsuhteen pitää päättyä ennen kuin vanhuuseläke voi alkaa. Toisin sanoen työsuhde pitää irtisanoa.

Mikään ei kuitenkaan estä työn tekemistä eläkkeellä ollessa. Uudessa työsuhteessa eläkettä karttuu vielä 1,5 prosenttia vuodessa enintään 68 vuoden ikään saakka.

Yrittäjän ei tarvitse lopettaa yrittäjätoimintaansa eläkkeen saamiseksi. Vanhuuseläkkeen rinnalla voi ottaa vapaaehtoisen YEL-vakuutuksen, jolloin karttuu uutta eläkettä 1,5 prosenttia vuodessa.

Miten eläke karttuu?

★ Eläke lasketaan nykyisin kunkin vuoden työansioista työntekijän iän mukaisen karttumisprosentin perusteella. Vastaavasti yrittäjän eläke lasketaan vuotuisen YEL-työtulon ja ikään sidotun karttumisprosentin perusteella.

Eläkettä karttuu iän mukaan seuraavasti: 18–52-vuotiaille 1,5 prosenttia, 53–62-vuotiaille 1,9 prosenttia ja 63–67-vuotiaille 4,5 prosenttia vuoden työansioista.

Hakeminen ja kuka eläkkeen maksaa?

★ Eläke ei tupsahda nokaan alle kuin Manulle illallinen. Eläkkeen saamiseksi pitää täyttää eläkehakemus. Eläkettä haetaan omasta eläkelaitoksesta, ja hakemus on hyvä tehdä noin kaksi kuukautta ennen aiottua eläkkeelle jäämistä.

Vanhuuseläkehakemuksen voi tehdä myös sähköisessä hakemuspalvelussa, joka löytyy osoitteesta www.tyoelake.fi. Hakemuspalvelun käyttäminen edellyttää palveluun tunnistautumista henkilökohtaisilla verkkopankkitunnuksilla.

Eläkepääätöksen antaa ja koko työuran ajalta karttuneen eläkkeen maksaa yleensä se eläkelaitos, jossa eläkkeen hakija on viimeksi ollut vakuutettuna (viimeisen laitoksen periaate).

Pirjo Broberg tekee neuvontatyötä

HERKÄLLÄ KORVALLA

Kun päätös koskee omaa tai perheen tulevaisuutta, liikutaan tunteita herättävässä maisemassa. Ei siis ihme, että eläkeasioissakin tukea haetaan ammattiauttajalta.

Eläkeasiat ovat hyvin henkilökohtaisia ja harvoin yksioikoisia. Kuuntelemisen taito on neuvontatyössä tärkeä, mutta yhtä tärkeätä on esittää oikeita kysymyksiä.

– Asiakkaan on usein vaikea pukea pulmaansa kysymyksen muotoon. Hänellä on jokin ongelma tai aavistus, että tarvitsee lisää tietoa. Neuvojan tehtävä on kaivella syvemmltä, jotta päästään kiinni oikeaan asiaan, kuvailee eläkeasiantuntija **Pirjo Broberg**.

Syvällä eläkesyövereissä

Broberg tietää, miten virittää tuntosarvensa herkimpään asentoon. Reilut neljä vuosikymmentä Ilmarisessa ovat tehneet sinuiksi paitsi eläkeasioiden myös niiden lukuisten liitoskotiin kanssa.

– Tehtäväni on antaa kokonaisvaltaista neuvontaa eläkkeistä ja yleistä neuvontaa vakuuttamisesta. Eri eläkelajien lisäksi on hallittava vaikutukset muuhun sosiaalivakuutukseen: sairaus, työttömyys, tapaturmainen kuolema – elämän koko kaari on mukana.

Vaikka tavallisin asiakas on palkattu työntekijä, voi neuvottava olla myös työnantaja tai yrittäjä. Nykysäännösten lisäksi hallussa ja muistissa on pidettävä myös aikaisempi lain-säädäntö, sillä muutokset eivät tule voimaan takautuvasti.

– Syntymävuosi saattaa ratkaista, miten eläke omalla kohdalla menee, Broberg jatkaa.

Työeläkeote vaikuttanut kyselyihin, PS-tili ei

Neuvonnan teemoina toistuvat usein hakemuksen täyttäminen, osa-aikaeläkkeen saamisen ehdot ja osa-aikaeläkelaskelmat. Tällä hetkellä pinnalla on erityisesti työttömyys. Vanhuuseläkkeen peruslaskelmat ovat työeläkeotteen myötä vähentyneet.

– Helpot tapaukset ovat hävinneet ja vaativat lisääntyneet. Esimerkiksi julkisen puolen

henkilökohtaiset eläkeiät ja vapaaehtoiset eläkkeet askarruttavat kysyjä.

Pirjo Brobergin mukaan vuoden 2005 lakimuutosta ei välttämättä ymmärretä vaan asiakas kummastelee, kun aikaisemmista työsuhteista näkyvät otteella myös ajankohdat, mutta vuodesta 2005 alkaen pelkät ansiot.

Toisinaan ihmetystä aiheuttavat työnantajien nimet. Otteella näkyy työntäjän nykyinen nimi, joka esimerkiksi fuusioitujen vuoksi saattaa olla hyvinkin erilainen kuin se, jolla entinen työntekijä yrityksen tunsi.

Broberg toivoo, että sähköinen työeläkeote kävisi vakuutetuille yhtä tutuksi kuin verkkopankissa asiointi.

– Seuraavathan ihmiset koko ajan pankkiliitä ja tilioitettaankin. Eläkkeen karttumisen pitäisi olla yhtä kiinnostavaa. On tärkeää tarkistaa ansiotiedot ajoissa, jotta eläkettä hakiessa ei tule ikäviä yllätyksiä. Ilmarinen lähettää paperioitteita heinäkuusta alkaen, mutta samat tiedot voi tarkistaa omilla tunnuksillaan verkkopalvelussa jo nyt.

– On toki vielä niitäkin, joilla ei ole omia verkkopankkitunnuksia vaan esimerkiksi avio puoliso hoitaa pankkiasiat. Toiset taas ovat itse hyvin aktiivisia verkkopalvelun ja eläkelaskureiden käyttäjiä.

Huhtikuun alussa startanneet PS-tilit eivät ole lisänneet neuvonnan tarvetta.

– Yleensä vapaaehtoisesta vakuuttamisesta kysyvät yrittäjät. Silloin painotan, että työeläkevakuutus on lakisääteinen ja kerron mihin kaikkeen yrittäjän vahvistettu työtulo vaikuttaa. Asiakkaan on ymmärrettävä ratkaisunsa vaikutukset.

Neuvoja on lähellä ihmistä

Viimeiset seitsemän vuotta eläkeasiantuntijana ovat olleet Pirjo Brobergille työelämän parasta antia. Hän voi yhdistää työssään vahvan eläkekokemuksensa ja aidon kiinnostuksensa ihmisiin.

– Asiakastilanteessa on oltava läsnä, ollaan sitten kasvotusten tai puhelimessa. Kyllä se puhelimessakin kuuluu, jos asia ei kiinnosta.

Eläkkeelle jääminen on iso elämänmuutos. Moni eläkkeenhakija kokee henkilökohtaisen tapaamisen tarpeelliseksi, vaikka ohjeet ja verkkopalvelu helpottavatkin hakemusten täyttämistä.

– Asiakkaat tuntuvat hakevan tukeaa päätöksiinsä: teenkö oikean ratkaisun, onko loma-ke oikein täytetty? Monesti lomake on täytettyinä mukana, mutta allekirjoitus vielä puuttuu. ”No nyt se tuli tehtyä”, toteaa asiakas sitten, kun yksityiskohdat ovat selvillä ja nimi paperissa.

Broberg olisi halutessaan voinut hypätä jo itsekin neuvottavien puolelle, mutta monipuolinen työ ja rikas työyhteisö pitävät otteessaan. Hän tituleeraa itseään leikkisästi vuorotyöläiseksi, sillä vastuulla ovat vuoroin henkilökohtainen neuvonta asiakaspalvelupisteessä, puhelinneuvonta tai toimistotehtävät omalla erityisalueella – eläkelaskelmien parissa.

Toimistovuoro myös varmistaa, että taidot pysyvät ajan tasalla.

– Jos ei tee myös itse työtä, ei osaa neuvoakaan.

Neuvontavuorolla päivän jokerina voi yllättää esimerkiksi eläkeaiheinen lehtijuttu, joka avaa kysymysten ryöpyn. Neuvojen yhteistyö sujuu mallikkaasti, joten taustatukea on aina tarpeen vaatiessa tarjolla. Vertaisapu on paikallaan myös haastavan asiakastapauksen purkamisessa, mutta mukavinta jaettavaa ovat keuhut ja kiitokset.

Eläkeneuvonnan konkari tuntee vastuunsa ja tiedostaa valvovansa asiakkaan etua.

– Neuvojan on hahmotettava vakuutetun kokonaistilanne. On pystyttävä antamaan oikeata ja täsmällistä tietoa ja oltava tarkkana, että tekee henkilön tilanteeseen nähden oikeita ehdotuksia. Työ on vaativaa, ja siksi antoisaa.

*Teksti: Johanna Merinen
Kuva: Tuulikki Holopainen*

Turvaako työeläke toimeentulon?

1. Eläke on reaalisesti noin 60 prosenttia palkansaajan muutaman vuoden takaisesta ansiotulosta.
2. Työstä eläkkeelle siirryttäessä bruttotulot laskevat keskimäärin neljänneksen.
3. Pienituloisten työllisten omaeläke- ja bruttotulosuhteet ovat korkeat.

★ Työeläkejärjestelmän tavoitteena on turvata työuran aikaisen toimeentulon säilyminen kohtuullisena eläkkeelle siirtymisen jälkeen. Tämän onnistumista voidaan arvioida eläkkeen korvaussuhteen avulla.

Toteutuneiden korvaussuhteiden mittaaminen ei ole yksinkertainen tehtävä, sillä eläkkeelle siirrytään erilaisista elämäntilanteista ja usein eläkkeelle päädytään eri vaiheiden jälkeen. Esitämme tässä poimintoja tutkimuksesta, jossa tarkastellaan työstä eläkkeelle siirtymistä 2000-luvun alussa laajan paneeliaineiston avulla.

Tutkimuksessa eläkkeiden korvaussuhteen empiirisenä vastineena on omaeläkesuhde. Siinä henkilön omaeläke on suhteutettu eläkettä edeltäneeseen vakiintuneeseen reaalituloon, jota eläke korvaa. Pääomatuloja ei ole tässä laskettu mukaan, ja vakiintuneet tulot laskettiin kolmen vuoden ajalta.

Kaikkiaan eläkkeelle siirtyi vuonna 2003 noin 54 000 henkilöä. Heistä työssä ennen eläkettä oli ollut 60 ja työttömänä tai muuten työelämän ulkopuolella 40 prosenttia.

Kokonaisuutena tutkimustulokset antoivat myönteisen kuvan asetetun tavoitteen onnistumisesta ensimmäisten eläkevuosien aikana.

Palkansaajan eläke on reaalisesti noin 60 prosenttia ansiotulosta

★ Vuonna 2003 työstä eläkkeelle siirtyneiden omaeläkesuhteiden mediaani oli 60 prosenttia. Yksilöllinen vaihtelu oli kuitenkin huomattavaa, vaikkakin suhdeluku oli melko harvoin alle 50 prosenttia.

Lähes koko yksityisen sektorin kattavilla TEL-aloilla omaeläkesuhteen mediaani oli 57 prosenttia. Julkiselta sektorilta, kunnista ja valtiolta, eläkkeelle siirtyneillä vastaava luku oli kuusi prosenttiyksikköä tätä korkeampi.

Yrittäjien ja maatalousyrittäjien omaeläkesuhteet vaihtelivat selvästi enemmän kuin palkansaajien. Joka neljännen yrittäjän omaeläkesuhde ylitti 90 prosentin ja joka neljännen maatalousyrittäjän suhdeluku ylitti 105 prosentin tason.

Juha Rantala
Ekonomisti
Eläketurvakeskus

Ilpo Suoniemi
Erikoistutkija
Palkansaajien
tutkimuslaitos

Bruttotulot laskevat keskimäärin neljänneksen

★ Esimerkkilaskelmissa on yleensä taustaoletuksena, että henkilön tulot ovat ennen eläkettä pelkästään ansiotuloja ja eläkeaikana pelkästään eläkettä. Aina tämä yksinkertaistus ei pidä paikkansa. Siksi on hyvä tarkastella omaeläkesuhteen rinnalla myös bruttotulojen muuttamista eläkkeelle siirryttäessä.

Vuonna 2003 työstä eläkkeelle siirtyneiden bruttotulosuhteen mediaani oli 71 prosenttia. Eläkkeellä bruttotulot laskevat siis keskimäärin yli neljänneksen, kun vertailukohteena olivat eläkettä edeltäneet vakiintuneet bruttotulot. Eläkkeen lisäksi eläkkeelle siirtyneillä oli myös muita tuloja, ja nämä tulot tasoittivat tulojen muuttamista eläkkeelle siirryttäessä. Bruttotulosuhteiden hajonta oli kuitenkin suurta.

Keskimääräiset bruttotulosuhteet olivat noin viidenneksen vastavia omaeläkesuhteita korkeammat. Tämän verran omaeläkesuhteet siis ”liioittelivat” työstä eläkkeelle siirtyneiden tulotason keskimääräistä laskua.

Palkansaajilla brutto- ja omaeläkesuhteen välinen ero oli keskimääräistä pienempi. Sen sijaan yrittäjillä ja maatalousyrittäjillä bruttotulosuhteet olivat lähes kaksi kertaa korkeammat kuin omaeläkesuhteet. Heidän bruttotulosuhteitaan nostivat erityisesti muut tulot, kuten omaisuus- ja työtulot eläkeaikana.

Pienituloisten omaeläkesuhteet olivat muita korkeammat

★ Alimmasta tulokymmenyksestä vuonna 2003 työstä eläkkeelle siirtyneiden omaeläkesuhteen mediaani oli lähes 130 prosenttia ja toiseksi alimmassa tulokymmenyksessä 73 prosenttia.

Kolmannesta kymmenyksestä lähtien tämä arvo vakautui noin 58 prosentin tasolle. Bruttotulosuhteita tarkasteltaessa eläkettä edeltävä bruttotulotaso vaikutti samalla tavalla.

Pienituloisia oli kaikissa työstä eläkkeelle siirtyneiden ryhmissä, mutta suhteellisesti eniten heitä oli yrittäjien tai maatalousyrittäjien joukossa.

Tulot voivat olla matalat ennen eläkettä useasta eri syystä. Henkilö on voinut olla osan ajasta työttömänä, sairaana, opiskelemissa, vuorotteluvapaalla tai jostain muusta syystä ansiotyön ulkopuolella. Myös osa-aikatyö selittää tulojen mataluutta. Tässä suhteessa oma ryhmänsä ovat yrittäjät ja maatalousyrittäjät, joiden tulot vaihtelivat voimakkaasti. Tyypillistä pienituloisille oli se, että melko iso osa eläkettä edeltävästä bruttotulosta oli muuta kuin ansiotuloa.

Omaeläke- tai bruttotulosuhde eivät sellaisenaan kuvaa toimeentulon tasoa tai työstä eläkkeelle siirtyneiden välisiä tuloeroja. Tutkimuksesta kävi ilmi, että toimeentulon taso määräytyy pitkälti eläkettä edeltävän tulotason perusteella. Siten eri ryhmien väliset toimeentuloerot säilyvät yleensä samankaltaisena myös eläkkeelle siirtymisen jälkeen.

Vanhuuseläkkeelle 35 vuoden työ- rupeaman jälkeen

1. Eläkkeelle siirtyneiden työura on keskimäärin 32 vuotta.
2. Vanhuuseläkkeelle siirtyneet ovat työskennelleet keskimäärin 35 vuotta.
3. Miesten ura on keskimäärin pari vuotta pitempi.

★ Viime vuonna Suomen hallitus äityi vaatimaan eläkeiän korottamista kahdella vuodella. Rukalla syntyneiden ajatusten jälkeen työuran pidentämisestä on käyty vilkas ja rehevä keskustelu, joka jatkuu vielä pitkään.

Keskustelun kuluessa nousi esiin myös ajatus siitä, että vanhuuseläkkeen saisi nykyisessä 63 vuoden iässä, jos työvuosia olisi kertynyt riittävästi.

Sitä mikä on riittävästi, ei tainnut kukaan tarkasti määritellä. Yksi esitetty raja oli 40 vuoden työhistoria. Vanhoilla säännöillä se antoi täyden 60 prosentin tavoitetaso mukaisen työeläkkeen.

Miten pitkän työuran suomalaiset nykyisin tekevät? Siihen haetaan vastausta tässä artikkelissa tarkastelemalla viime vuonna työeläkkeelle siirtyneiden työeläkelakien piirissä tekemää työuraa. Vuonna 2009 siirtyi työeläkkeelle lähes 80 000 henkilöä. Osa-aikaeläkkeellä olevia ei tilastoida eläkkeelle siirtyneisiin. Tiedot perustuvat Eläketurvakeskuksen tilastorekistereihin.

Työura keskimäärin 32 vuotta

★ Viime vuonna eläkkeelle siirtyneille kertyi työvuosia keskimäärin 31,7. Puolet työeläkkeelle siirtyneistä teki töitä yli 35 vuotta ennen eläkkeen alkamista.

Moodi eli tyyppiarvo työvuosien määrässä oli 39 vuotta (kuvio). Joka kolmas jäi eläkkeelle alle 30 vuoden työuran jälkeen. Osa heistä on ollut työttömiä tai työkyvyttömiä, osa työurasta on voitu tehdä myös ulkomailla. Tällöin työeläkevakuutettu aika voi jäädä hyvinkin lyhyeksi.

Vajaat 7 000 vakuutettua siirtyi työeläkkeelle vaikka takana ei ollut vielä kymmenen vuotta työssäoloaika.

Vanhuuseläkkeelle 35 työvuoden jälkeen

★ Vanhuuseläkkeelle siirtyi viime vuonna 45 000 henkilöä (sisältää myös varhennetut vanhuuseläkkeet). Koska tästä joukosta puuttuvat nuoret eläkeläiset, työurat ovat pitkiä. Työuran keskipituus ylitti 35 vuotta. Puolet työskenteli vähintään 38,8 vuotta (mediaani).

Vanhuuseläkkeelle siirtyneistä 40 prosentilla oli takanaan yli 40

Jari Kannisto
Kehityspäällikkö
Eläketurvakeskus

vuoden työrupeama. Joka viides urakoi yli 43 vuoden työhistorian. Vastaavasti joka viidennellä työura jäi alle 30 vuoteen.

Miesten ura pari vuotta pitempi

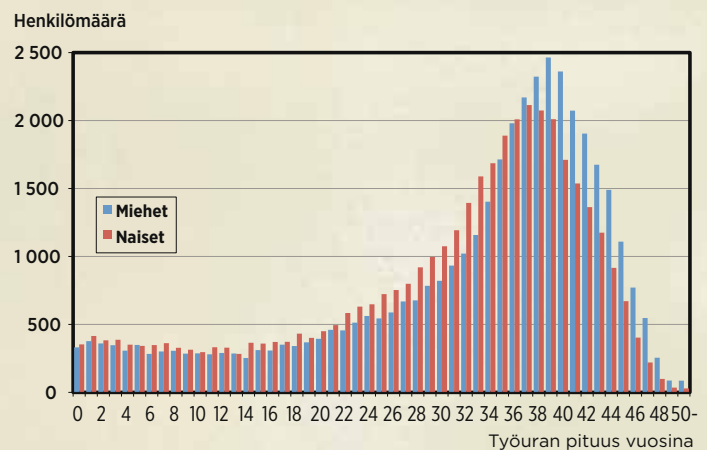
★ Miehillä työvuosia kertyi keskimäärin 32,7 vuotta – naisille pari vuotta vähemmän. Ero on selvä eikä se selity eri eläkelajeilla. Vaikka naisia onkin hieman enemmän työttömyyseläkkeelle siirtyneissä, miehiä siirtyi enemmän työkyvyttömyyseläkkeelle. Vanhuuseläkkeelle siirtyneissä on lähes yhtä paljon miehiä ja naisia.

Vanhuuseläkkeelle siirtyneet naiset tekivät työeläkevakuutettavaa työtä keskimäärin 34 vuotta, miehet 2,5 vuotta kauemmin. Vanhuuseläkkeelle siirtyneistä miehistä puolet oli työskennellyt vähintään 40 vuotta, naisista kolmannes.

Naisten työuraa lienee lyhentänyt erityisesti lastenhoitoaika. Eläkeuudistus toi eläkkeeseen huomioon otettaviksi ns. palkattomat ajat vuodesta 2005 alkaen. Näihin kuuluu myös alle 3-vuotiaan lapsen hoitoaika.

Palkattomien aikojen laskeminen mukaan työuraan pienentää miesten ja naisten välistä eroa. Tosin tarvitaan vielä useita vuosia ennen kuin nämä ajat näkyvät eläkkeelle siirtyvien tilastoissa.

Vuonna 2009 työeläkkeelle siirtyneiden työvuodet

- Työskentelyajassa ovat mukana työeläkelakien piirissä vakuutetut työssäoloajat sekä yrittäjäajaksista (YEL, MYEL) työeläkevakuutettu aika.
- Aika laskettiin kalenterikuukausina niin, että rinnakkaisten suhteiden mukainen aika tulee mukaan vain kertaalleen.
- Työskentelyaika on rajoitettu eläkkeen alkamiseen eli eläkkeelle siirtymisen jälkeen tehtyä työtä ei ole näissä laskelmissa mukana.

Työmarkkinoiden toimihenkilöistyminen heijastuu kokemuksiin työoloista.

Kiire työntää eläkkeelle

Kiireen tuntu ja työn henkinen kuormittavuus lisäävät työelämän painolastia ja halukkuutta eläkkeelle siirtymiseen. Työssä jatkamista tukevat hyvä terveys ja työpaikan mielekkäät käytännöt.

Tuoreen työolotutkimuksen mukaan perinteisten työntekijäammattien väheneminen ja toimihenkilöistyminen leimaavat suomalaista työelämää. Toimistotyössä on kuitenkin varjopuolia, jotka työntävät eläkkeelle. Työolot ja työssä jatkaminen -tutkimus perustuu Tilastokeskuksen keräämään, laajaan työikäisille (15–64-vuotiaille) suunnattuun Työolotutkimus-haastatteluai-neistoon vuosilta 1984–2008.

Tutkimus julkaistaan Eläketurvakeskuksen Tutkimuksia-sarjassa kesän aikana. Artikkelikokonaisuudessa on tutkittu 45–64-vuotiaiden palkansaajien käsityksiä työoloista ja eläkeaikomuksista.

Trendit nousevat esiin pitkissä aikasarjoissa

Kuntien eläkevakuutuksen tutkimus- ja kehittämisjohtaja Pauli Forma toteaa, että muutokset työelämässä tapahtuvat yleensä hitaasti. Tutkimusaineiston analyysi kertoo kehityksen suunnan.

Pitkät linjat nostavat esiin työelämän muutospiirteitä. Kiristynyt työtahti ja kiireen kokeminen on lisääntynyt, sen sijaan työn fyysinen kuormittavuus on pysynyt likimain muuttumattomana.

– Kunta-alan työntekijöistä lähes 40 prosenttia mainitsee kiireen aiheuttavan räsytystä. Muutos on tapahtunut pidemmällä jännteellä. Joka kolmas kuntatyöntekijä sanoo, ettei ole tarpeeksi aikaa saada työtä tehdyksi, toteaa Forma.

Työn suuret vaatimukset ja huono hallinta ovat työelämästä pois työntäviä tekijöitä. Niihin tarttumalla voidaan vaikuttaa työuran pituuteen.

Työssä aiotaan olla entistä pidempään

– Eläkkeelle siirtymisen mahdollisuuksia on karstuttu samalla kun on kannustettu työntekoon. Tämä näkyy myös palkansaajien eläkeaikomuksissa. Varhaista eläkkeelle jäämistä suunnittelevien joukko on pienentynyt tuntuvasti, sanoo tutkimuspäällikkö **Eila Tuominen** Eläketurvakeskuksesta.

Eläketurvakeskuksen tutkijat ovat tarkastelleet

palkansaajien eläkesuunnitelmia ja niiden muutosta vuosien 2003 ja 2008 välisenä aikana sekä eri tekijöiden vaikutusta suunnitelmiin. Työn kuormittavuus, työhön liittyvä epävarmuus ja pitkä työura suuntaavat ajatuksia eläkkeelle jäämiseen. Terveiden ohella työssä jatkamista edistävät työnantajan tuki jatkamiselle ja työn kokeminen tärkeäksi elämänaalueeksi.

Selvästi aiempaa useampi arvelee jatkavansa työssä joustavan vanhuuseläkeiän alarajaan, 63 vuoden ikään asti. Palkansaajien eläkeaikomusten toteutuminen merkitsisi eläkkeelle siirtymisen selkeää myöhentymistä, arvioidaan tutkimuksessa.

Koulutus antaa eväitä jaksamiseen

Kohonnut koulutustaso kannattelee työssä jatkamisessa. Etenkin valtiosektorilla ylempiä toimihenkilöitä on enemmän kuin kahdella muulla työmarkkinasektorilla. Myös hyvä terveys lisää halukkuutta työnteon jatkamiseen sekä vanhuuseläkeiän alarajaan asti että sen jälkeen.

Ammattia tai toimialaa enemmän työssä jatkamisaikomuksia selittävät palkansaajan ikä, terveydentila sekä koulutus ja oma elämäntilanne.

Erikoistutkija **Irma Väänänen-Tomppo** Valtio-konttorista toteaa artikkelissaan, että ikääntyneet katsovat oman terveyden ja elämäntilanteen vaikuttavan yhdessä työn mielekkyyden kanssa enemmän työssä jatkamiseen kuin jatkamisen myötä paranevat eläke-edut.

Hänen mukaansa työpaikan arki vaikuttaa merkittävästi siihen, millaisia kokemuksia ikääntyville työntekijöillä on työpaikan tarjoamasta tuesta työssä jatkamiselle.

Myönteiset kokemukset omasta työkyvystä, työn hallinnasta ja osaamisen mielekkästä hyödyntämisestä ovat rahakannustimiakin tehokkaampia työssä jatkamisen houkuttimia.

Teksti: Anne Iivonen

Julkaisun tutkimusartikkelit: Pauli Forma, Risto Kaartinen, Toni Pekka ja Arttu Saarinen: Työelämän pitkät linjat kunta-, valtio- ja yksityissektorilla vuosina 1984 – 2008

Irma Väänänen-Tomppo: Jotta jaksaisi ja jatkaisi työssä mahdollisimman pitkään.

Eila Tuominen, Mervi Takala, Kati Ahonen ja Seppo Karisalmi: Palkansaajien eläkeaikomukset 2000-luvulla.

Eurobarometrissa kuuluu kansalaisten mielipide

Suomalaiset luottavat eläketurvaan

► Suomalaiset pitävät eläkeasioita tärkeinä yhteiskunnallisina kysymyksinä, mutta eivät erityisen ongelmallisina.

Euroopan komission teettämän mielipidekyselyn tulosten perustella eläkkeet ovat suomalaisten ongelmallista vasta neljäntenä. Vain kaksitoista prosenttia suomalaisista on sitä mieltä, että eläkkeet ovat yhteiskunnassa iso ongelma.

Eläkkeitä isommiksi ongelmiksi ja poliittista päätöksentekoa kaipaaviksi kysymyksiksi suomalaiset näkevät työttömyyden, maan taloudellisen tilanteen sekä terveydenhuoltojärjestelmän.

Päätöksenteko omissa käsissä

Eurobarometri-kyselyn tulosten mukaan kansalaiset haluavat pitää eläkkeisiin liittyvän päätöksenteon oman maan käsissä. Vain kuusi prosenttia suomalaisista soisi eläkeasioita koskevan päätöksenteon tapahtuvan EU:ssa.

Suomalaisten asenteet poikkeavat EU-maiden keskiarvosta: unionin kansalaisista noin neljännes pitää EU:ta sopivimpana päätöksentekijänä eläkeasioissa.

Eurobarometri-kysely toteutettiin 27 jäsenvaltiossa ja kolmessa jäsenehdokasmaassa viime vuoden loka-marraskuussa.

Kyselyyn osallistui noin 30 000 yli 15-vuotiasta eurooppalaista. Suomessa haastatteluun osallistui tuhat kansalaista.

Teksti: Peter Lindström

Sosiaaliturva-asioissa EU:ssa yhteiset pelisäännöt

Jaana Rissanen kertoo, että sähköisessä tiedonvaihdossa käytännön tavoitteena on eläkehakemusten käsittelyn nopeuttaminen.

Euroopan unionin jäsenvaltiosta toiseen liikkuvien henkilöiden sosiaaliturvaa koskevat säännökset ovat uudistuneet.

Toukokuussa voimaan tulleella uudistuksella varmistetaan, että kansalaisten oikeudet sosiaaliturvaan eivät katkea, kun he muuttavat EU-valtiosta toiseen.

– Säännöt vastaavat nykyistä paremmin perhesuhteissa tai työelämässä tapahtuneita muutoksia. Se ottaa aiempaa paremmin huomioon myös jäsenvaltioiden lainsäädännön, toteaa apulaisosastopäällikkö **Carin Lindqvist-Virtanen** sosiaali- ja terveysministeriöstä.

Koskee kaikkia EU-kansalaisia

Asetus sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta sisältää eläkeitä, sairaus- ja työttömyysetuuksia, työtapaturma- ja ammattitautietuuksia sekä perhe-etuuksia koskevat säännökset.

Mikä nyt on uutta vanhaan verrattuna?

– Nyt asetus koskee kaikkia EU:n jäsenvaltioiden sosiaaliturvan piiriin kuuluvia kansalaisia, myös niitä, jotka ovat työelämän ulkopuolella, Lindqvist-Virtanen sanoo.

Henkilö voi kuulua vain yhden EU:n jäsenvaltion sosiaaliturvan piiriin kerrallaan. Periaate on, että häneen sovelletaan sen jäsenvaltion sosiaaliturvasäännöksiä, jossa hän on palkkatyössä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana.

Useassa eri jäsenvaltiossa palkkatyössä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana toimivia, samoin kuin työkomennuksella toisessa jäsenvaltiossa olevia henkilöitä varten on kuitenkin tiettyjä erityissäännöksiä. Näihin ryhmiin kuuluvat voivat jatkossakin hakea Eläketurvakeskuksesta niin sanotun lähetetyn työntekijän todistuksen A 1, joka korvaa nykyisen E 101 todistuksen. Henkilö, joka ei ole työssä, kuuluu asuinmaansa sosiaaliturvan piiriin.

Sähköinen tiedonvaihto nopeuttaa käsittelyä

Tarvittava tiedonvaihto jäsenmaiden sosiaaliturvalaitosten välillä hoidetaan tulevaisuudessa sähköisesti.

Yhdenmukaisiin tietojärjestelmiin ja sähköisiin asiakirjoihin siirtymisellä tehostetaan jäsenmaiden välistä tiedonvaihtoa. Näin turvataan paremmin kansalaisten oikeus etuuksiin ja palveluihin EU:n alueella sekä nopeutetaan etuushakemusten käsittelyä.

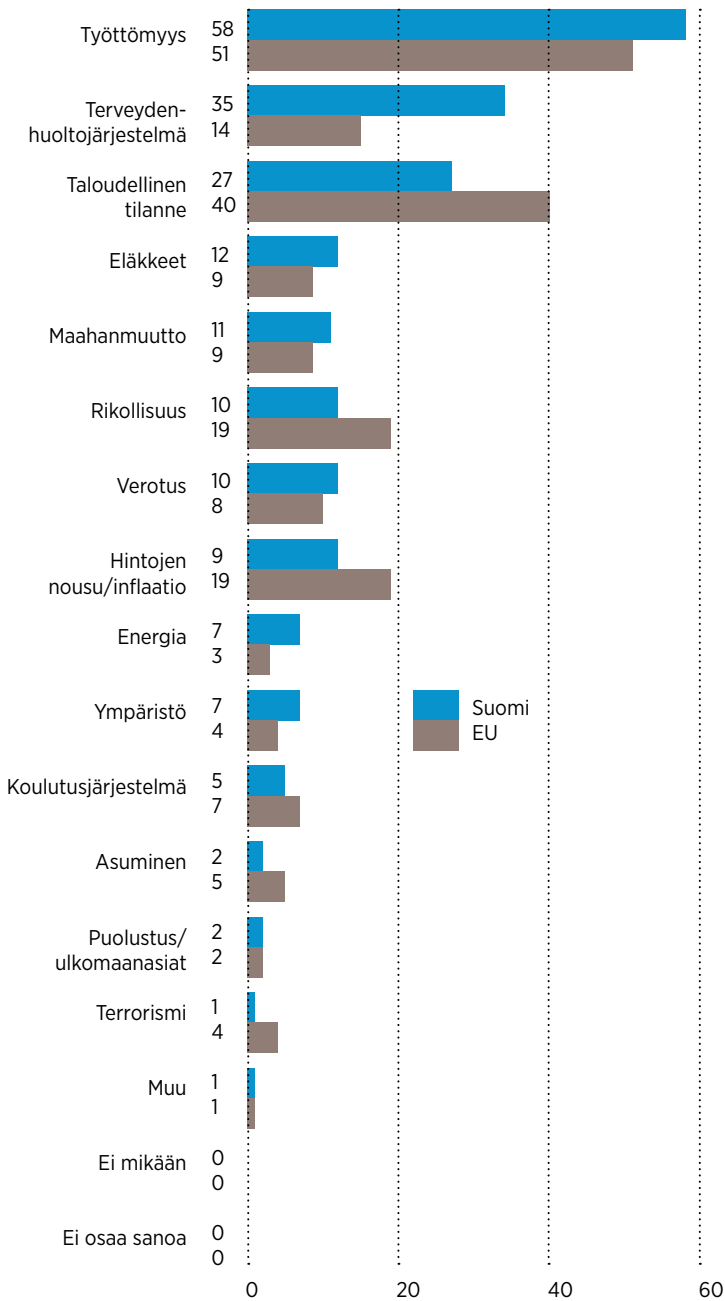
– Siten nopeutuisi esimerkiksi eläkkeen hakeminen sellaisissa tilanteissa, joissa henkilö hakee eläkettä useista eri EU-maista. Eläkehakemuksia koskevista tehtävistä huolehdimme jatkossa edelleenkin, kertoo kehityspäällikkö **Jaana Rissanen** Eläketurvakeskuksesta.

Ne eläkkeensaajat, joille maksetaan eläkettä vain Suomesta ja jotka asuvat vakinaisesti toisessa EU-maassa, saavat toukokuun alussa uuden eurooppalaisen sairaanhoitokortin Suomesta. Kortin myöntää Kansaneläkelaitos.

Sähköiseen tiedonvaihtoon siirryttäen vuoden 2012 aikana. Suomessa tiedonvaihdon yhteyspisteenä toimii Kansaneläkelaitos.

*Teksti: Anne Iivonen
Kuva: Katri Saarteinen*

Mitkä ovat tällä hetkellä (omassa maassa) kaksi tärkeintä kysymystä, jotka vaativat ratkaisua (%)

Eurobarometri 72 Suomi / TNS-Gallup Oy 2010 PGraphics

RUOTSI

Hallitus keventää verotusta ja leikkaa työeläkkeitä

▶ Ruotsin hallitus lupasi kevätbudjetin yhteydessä yli 65-vuotiaille eläkkeensaajille veronalennusta. Ensi vuonna voimaan tulevat muutokset vähentävät esimerkiksi 12 000 kruunun kuukausieläkkeestä 218 kruunua. Veroalennuksen kustannukseksi tulee noin viisi miljardia kruunua.

Samalla ruotsalaisten työeläkkeitä leikataan. Hallituksen ennusteen mukaan keskimääräisestä 12 000 kruunun kuukausieläkkeestä leikataan 348 kruunua. Leikkaukset perustuvat Ruotsin eläkejärjestelmän tasapainoindeksiin.

Ruotsin hallitus arvioi, että työeläkkeet korotetaan takaisin vuoden 2009 tasolle aikaisintaan vuonna 2013. Valtiovarainministeri **Anders Borg** uskoo, että hallituksella on lähivuosina mahdollisuus tehdä eläkkeisiin parannuksia, jos maan työttömyys alenee ja sairauspoissaolot vähenevät.

Hallituksen lupaaman veronalennuksen on epäilty johtuvan paitsi eläkeleikkauksen kompensoimisesta myös vaalitaktikoinnista. Ruotsissa järjestetään syyskuussa valtiopäivävaalit.

(R&D 13/2010; DN 7.5.2010; HS 27.3.2010)

Odotettavissa fantastinen kolmas ikä

▶ Norjan suurin eläkeyhtiö SPP on tutkinut, miten ruotsalaiset viettävät eläkevuosiaan. Tutkimuksen mukaan ruotsalaisilla on positiiviset ajatukset ajasta työuran päättymisen jälkeen. Useimmat tutkimukseen vastanneista kuvailivat odotuksiaan eläkevuosista ”fantastisiksi” tai ”hyviksi”.

Ruotsalaisten yleisimmät eläkehaaveet ovat tutkimuksen mukaan:

1. Viettää aikaa lasten ja lastenlasten kanssa (64 %)
2. Elää aktiivista elämää ja käyttää enemmän aikaa vapaa-ajanaktiviteetteihin (64 %)
3. Matkustaa enemmän, mahdollisesti tehdä maailmanympärimatka (56 %)
4. Nikkaroida kesämökillä ja hoitaa puutarhaa (30 %)
5. Muuttaa lämpimään maahan (27 %)
6. Mennä useammin teatteriin ja elokuviin (25 %)
7. Katsoa enemmän televisiota ja ottaa rennosti (13 %)
8. Toteuttaa nuoruuden unelmiaan (6 %)

– Se, että näkemys eläkepäivistä on muuttumassa ja näemme elämän eläkeläisenä erilaisena, on hyvä asia. Ja on hyvä, että sallimme itsemme unelmoida, SPP:n eläkeasiantuntija **Katarina Wiberg** kommentoi.

(Taloussanommat 11.4.2010)

VIRO

Parlamentti hyväksyi ikärajan nostamisen

▶ Virossa koko viime talven jatkunut keskustelu eläkeiän nostamisesta päättyi huhtikuussa, kun maan parlamentti hyväksyi asiaa koskevan lain.

Uusi laki nostaa virolaisten eläkeiän 65 ikävuoteen asteittain vuoteen 2026 mennessä. Vuodesta 2017 alkaen eläkeikä nousee säännöllisesti 3 kuukautta vuodessa.

Uusi laki edellyttää maan hallitukselta eläkejärjestelmän seuraamista. Lain mukaan hallituksen tulee vuonna 2019 tutkia, tarvitaanko eläkeikään vielä lisää korotuksia nyt sovittujen korotusten lisäksi.

Tällä hetkellä virolaismiesten eläkeikä on 63 vuotta ja naisten 61 vuotta.

(International Update: Recent Developments in Foreign Public and Private Pensions – May 2010)

Paljon Hallussa

Peter Lindström
Tiedottaja
Eläketurvakeskus

Muiden maiden eläkeasioista voit lukea myös Eläketurvakeskuksen kotisivuilta, www.etk.fi osiosta Kansainvälinen eläketieto

ALANKOMAAT

Eläkkeellesiirtymisikä nousussa

▶ Alankomaiden tilastokeskuksen mukaan maan keskimääräinen eläkkeellesiirtymisikä on kovassa nousussa. Tuoreimmat tilastotiedot kertovat, että hollantilaisten eläkkeellesiirtymisikä on nyt 62 vuotta. Nousua tilastoissa on vuoden verran.

Yksi merkittävä syy eläkkeellissiiirtymisiän nousuun on maan hallituksen päätös lopettaa varhaiseläkkeiden verotuet vuonna 2006. Vuosittain varhaiseläkkeelle siirtyneiden työntekijöiden lukumäärä on sen jälkeen tippunut nopeasti.

Vuonna 2006 Alankomaissa jäi varhaiseläkkeelle noin 18 000 henkilöä. Seuraavana vuonna lakimuutoksen jälkeen varhaiseläkkeelle siirtyi enää 8 000 hollantilaista.

Samaan aikaan työnteon jatkaminen kiinnostaa entistä useampaa työntekijää. Toukokuussa julkaistujen tilastolukujen mukaan jo 42 prosenttia hollantilaista haluaa työskennellä eläkeiän saavuttamisen jälkeenkin.

Työssä jatkamisesta kiinnostuneiden määrä on kaksinkertaistunut viidessä vuodessa.

(IPE 12.5.2010; 29.3.2010)

KREIKKA

Eläketurva täysremonttiin

▶ Kreikan hallitus ilmoitti toukokuussa isoista muutoksista maan eläkejärjestelmään. Lakiesityksen mukaan eläkkeet alenevat 20 vuodessa keskimäärin seitsemän prosenttia, suurituloisilla jopa 14 prosenttia.

Uudistus muuttaa eläkkeiden laskentatapaa. Tähän mennessä eläkkeet on laskettu vain vakuutetun viiden parhaimman ansiotulovuoden perusteella. Tulevaisuudessa laskentaperusteena käytetään koko työuran aikaisia ansiota. Täysimääräiset eläkeoikeudet kreikkalaiset saavat vasta 40 vuoden työnteon jälkeen.

Uudistus korottaa eläkeikää 65 ikävuoteen. Samalla naisten eläkeikä nousee samaan kuin miesten. Uudistuksessa myös vaikeutetaan varhaiseläkkeelle pääsyä sekä vähennetään eläkekassojen lukumäärää. Eläkkeiden korotukset jäädytetään kolmen vuoden ajaksi.

Kreikan eläkevastuissa on tällä hetkellä neljän miljardin euron vaje. Maan budjettivaje on

lähes 14 prosenttia bruttokansantuotteesta.

Kreikan hallituksen mukaan eläke-etujen leikkaaminen on välttämätöntä maan talouden ja tulevien sukupolvien eläkkeiden pelastamiseksi.

Kreikan ammattiyhdistysliike vastustaa hallituksen esitystä.

(HS.fi 11.5.2010; SvD 12.5.2010; IPE 11.5.2010)

ESPANJA

Julkisen sektorin eläkkeet ja palkat jäihin

Espanjan pääministeri **Jose Luis Rodriguez Zapatero** ilmoitti toukokuun puolivälissä julkisen sektorin eläkkeiden jäädyttämisestä sekä palkkojen leikkauksista.

Palkat ja eläkkeet jäädytetään koko ensi vuoden ajaksi. Normaalisti espanjalaisten eläkkeitä korotetaan vuosittain vähittäishintojen nousua kuvaavan indeksin mukaan.

Hallituksen leikkausten tavoitteena on 15 miljardin säästöt seuraavan kahden vuoden aikana.

Menojen leikkaaminen johtuu Espanjan hallituksen pyrkimyksestä rauhoittaa kansainvälisiä rahoitusmarkkinoita, jotka epäilevät Espanjan valtiontalouden joutuvan Kreikan kaltaiseen kriisiin.

Espanjan julkisen talouden alijäämä oli viime vuonna 11 prosenttia kansantuotteesta. Maan työttömyysaste on kohonnut 20 prosenttiin.

(Kaupalehti 17.5.2010)

EU

Kolmannes haluaa aikaisin pois työstä

▶ Noin kolmannes EU-alueen työntekijöistä haluaa jäädä aikaisin eläkkeelle eikä jatkaa työtään kansallisen eläkeiän saavuttettuaan.

Aon-yhtiön tekemässä tutkimuksessa selvisi myös, että reilu kolmannes työntekijöistä hyväksyisi eläkeiän alarajan korottamisen yli 65 ikävuoteen.

Eniten pitkää työuraa olivat valmiita tekemään irlantilaiset. Heistä 46 prosenttia voisi jatkaa työntekoa eläkeiän saavuttettuaan.

Vähiten pitkä työura kiinnostaa espanjalaisia. Vain 18 prosenttia heistä olisi valmis työskentelemään eläkeiän saavuttamisen jälkeen.

(IPE 30.4.2010)

USA

Autoteollisuus kamppailee vastuidensa kanssa

▶ General Motorsin ja Chryslerin eläkerahastot uhkaavat kaatua vastuidensa alle. Yhteensä autoteollisuuden eläkerahastoissa on 17 miljardin dollarin vaje.

Yhdysvaltain hallitus pelkää, että yhtiöt eivät selviä eläkevastuistaan jos niiden liiketoiminta ei palaa voitolliseksi. Molempien autoyhtiöiden tulee seuraavan viiden vuoden aikana maksaa rahastoonsa isoja summia, jos ne aikovat maksaa eläkettä.

General Motorsin eläkerahasto kattaa 650 000 vakuutettua ja Chryslerin 250 000 vakuutettua.

Yhdysvaltain valtio omistaa General Motorsista 61 prosenttia ja Chryslerista 10 prosenttia. Presidentti **Barack Obama** on ilmoittanut haluavansa myydä yhtiöiden osakkeet pois valtiolta niin pian kuin mahdollista.

(New York Times 6.4.2010)

Virossa naisten eläkeikä oli Neuvostoliiton aikaan 55 vuotta. Nyt uudeksi eläkeiäksi on päätetty siirtymäkauden jälkeen 65 vuotta.

Vanhuuseläkeikä nousee VIROSSA

Virossa on nostettu eläkeikää juuri kesän korvalla. Uudistus nostaa miesten ja naisten vanhuuseläkeiän vähitellen 65 vuoteen. Varhennetut erikoiseläkkeet aiotaan myös lopettaa.

Virossa on kevään aikana nostettu eläkeikää ilman merkittävää julkista kiistelyä ja ammattiyhdistysliikkeen suuria mielenosoituksia.

Viron eläkkeellesiirtymisikä on nyt uudistuksen jälkeen 65 vuotta. Tänä vuonna miesten vanhuuseläkeikä on vielä 63 vuotta ja naisilla 61 vuotta.

– Sekä naisten että miesten eläkeikä nousee asteittain. Myöhennys tapahtuu kolmen kuukauden siirtymäajoin, 65 vuoden vanhuuseläkeikä saavutetaan vuonna 2017, kertoo Viron sosiaaliministeriön eläkeosaston johtaja **Vilja Kuzmin**.

Uudistuksen taustalla on Kuzminin mukaan suuri huoli eläketurvan rahoituksesta pitkällä aikavälillä. Virossa on havahduttu samoihin tulevaisuuden uhkakuviin kuin Suomessa: eläkeläisten ja eläkemenon määrä nousee lähivuosina rajusti samaan aikaan kun työvoiman määrä supistuu voimakkaasti.

– Meillä oli kaksi mahdollisuutta. Joko nostamme eläkeikää tai eläkemasuja. Hallitus päätyi nostamaan asteittain eläkeikää.

Kuzmin toteaa, että vaihtoehtona olisi ollut työnantajien maksaman lakisääteisen eläkevakuutusmaksun nosto nykyiseltä 20 prosentin tasolta jopa 32–34 prosenttiin.

– Tätä yritykset eivät olisi kestäneet, Kuzmin sanoo.

Erikoiseläkkeet aiotaan lopettaa

Virolaisten keskimääräinen työstä poistumisikä on noin 62,5 vuotta. Viime vuonna keskimääräinen vanhuuseläke oli noin 291 euroa kuukaudessa ja työkyvyttömyyseläke 173 euroa kuukaudessa.

Eläkeiän noston jälkeen virolaiseen eläkepoliittiseen keskusteluun on otettu varhennetut vanhuuseläkkeet, joihin eräät ammattiryhmät ovat edelleen oikeutettuja.

Työn vaarallisuuteen ja raskauteen pe-

rustuvat voimakkaasti alennetut eläkeiät ovat perua Neuvostoliiton ajoilta.

– Eräät ammattiryhmät, esimerkiksi kaivosmiehet, metalli- ja kemianteollisuuden työntekijät, poliisit, palomiehet ja bussikuskit voivat jäädä vanhuuseläkkeelle jopa kymmenen vuotta ennen normaalia vanhuuseläkeikää, eläkeosaston johtaja Kuzmin kertoo.

Poliisit, pelastustyöntekijät, vanginvarijat ja osa lentäjistä saa vielä 20 prosentin korotuksen eläkkeen perusosaan, samoin sotaveteraanit.

Tshernobylin onnettomuuden raivaus- ja puhdistustöihin osallistuneet pääsevät vanhuuseläkkeelle viisi vuotta ennen normaali-ikä. Tshernobyl-eläkkeellä on jo lähes 700 virolaista.

Erikoiseläkkeet ovat edelleen varsin yleisiä Virossa. Niiden osuus maan koko eläkemenosta oli viime vuonna peräti 18 prosenttia.

Nyt sosiaali- ja terveysministeriössä on tehty ehdotuksia, että näistä varhennetuista erikoiseläkkeistä luovuttaisiin.

– Neuvostoajan järjestelmistä on tullut korkea aika luopua. Työelämä on muuttunut ja työolosuhteet ovat tulleet paremmiksi. Sosiaali- ja terveysministeriössä on jo tehty valmisteluja, että erikoiseläkkeistä luovuttaisiin sopivan siirtymäajan jälkeen kokonaan, Kuzmin paljastaa.

Myös Viron hallitus on jo käsitellyt erikoiseläkkeiden lopettamista, mutta ei ole vielä löytänyt yksimielisyyttä.

– Tavoite on ymmärtääkseni kuitenkin ihan selvä. Erikoiseläkkeiden lopettaminen on kyllä poliittisesti hankalaa, koska saavutetuista eduista on hanka luopua. Erikoiseläkkeet ovat myös monen muunkin ministeriön kuin sosiaali- ja terveysministeriön vastuulla.

*Teksti ja kuvat:
Kari Rissa*

FAKTA

Viron eläkejärjestelmä

- Työeläkejärjestelmä on jakojärjestelmä, joka rahoitetaan työnantajamaksuin. Vuonna 2010 työnantajien työeläkemaksu on 20 prosenttia palkkasummasta.
- Vanhuuseläkeikä miehille vuonna 2010 on 63 vuotta ja naisille 61 vuotta.
- Vanhuuseläkeikä nostetaan asteittain 65 vuodeksi vuoteen 2017 mennessä.
- Ns. vaarallisten ammattien työntekijöillä on erikoiseläkkeitä, joille pääsee 50–55 vuoden iässä.
- Eläkkeen myöntäminen edellyttää vähintään 15 vuoden työuraa. Työeläkejärjestelmää hoitaa valtion sosiaalivakuutusvirasto.
- Ns. rahastolisäeläke rahoitetaan työnantajamaksuilla ja työntekijämaksuilla. Työntekijän maksu on neljä ja työntekijämaksu kaksi prosenttia palkkasummasta. Rahastoeläkkeitä hallinnoivat yksityiset rahoitus- ja eläkelaitokset.
- Ne, jotka eivät ole olleet ansiotyössä, saavat verovaroin kustannettavaa kansaneläkettä. Kansaneläke vuonna 2009 oli keskimäärin 102 euroa kuukaudessa.
- Työstä poistumis-ikä oli vuonna 2009 keskimäärin 62,5 vuotta.
- Miesten odotettavissa oleva elinikä vuonna 2007 oli 67,2 vuotta ja naisilla 78,8 vuotta.

Työmarkkinajärjestöt hyväksyvät uudistukset

Työmarkkinajärjestöissä on nähty eläkeuudistusten tarpeellisuus. Työuria on haluttu pidentää. Suuria riitoja ei hallituksen ja työmarkkinajärjestöjen välillä ole ollut – toisin kuin meillä Suomessa.

Viron työnantajien keskusliiton ollaan tyytyväisiä oikeistovetoisen hallituksen tuoreisiin eläkepoliittisiin linjauksiin.

– Pidämme todella hyvänä, että eläkeikää saadaan nousemaan lähivuosina. Portaattainen eläkeiän nosto 65 vuoteen on tärkeä uudistus, jolla vanhuuseläkkeistä syntyvät kustannukset voidaan pitää edes jollain tavalla kurissa, kertoo Viron EK:n toimitusjohtaja **Tarmo Kriis**.

Kriis haluaa nostaa tulevaisuudessa eläkeikää 67 vuoteen asti.

– Tämä olisi mahdollista, koska Viron väestö elää yhä vanhemmaksi. Työpaikoilla on tehty myös pal-

jon muutoksia ja parannuksia, jotta työntekijät voivat tehdä työtään terveellisesti ja turvallisesti entistä pidempään.

Työnantajaleirissä ollaan myös valmiita vaikka heti lopettamaan varhennetut erikoiseläkkeet.

– Emme pidä niistä yhtään. Ne ovat vanha jäännös, joka tulee Viron todella kalliiksi, Kriis toteaa.

Palkansaajat tunnustavat tosiasiat

Palkansaajajärjestöissä on suhtauduttu eläkeuudistuksiin niin ikään ymmärtäväisesti, myös vanhuuseläkeiän nostoon.

– Tunnetta hyvin Viron väestön demografisen tilanteen sekä sosiaaliturvaan kohdistuvat kus-

tannuspaineet. Ne ovat tosiasioita, jotka pitää tunnustaa päätösten pohjaksi, korostaa Viron ammattiliittojen keskusjärjestön puheenjohtaja **Harri Taliga**.

Hallituksen menettelytapoja eläkepolitiikassa Viron SAK on arvostellut, koska eläkeiän nostoa ei lainkaan valmisteltu yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa.

Taliga olisi valmis luopumaan myös varhennetuista erikoiseläkkeistä, jos samaan aikaan päätettäisiin tukea voimakkaasti työntekijöiden työkykyä. Erittäin raskasta työtä tekeville pitäisi säi-

Viron ammattiliittojen keskusjärjestön puheenjohtaja Harri Taliga tyrmää täysin työnantajien ehdottaman 67 vuoden vanhuuseläkeiän.

lyttää mahdollisuus varhennettuun vanhuuseläkkeeseen.

– Virolaisten työkyky on tällä hetkellä varsin heikko. Olemme sairasta kansaa, Taliga sanoo.

– Työolosuhteet ovat osalla työntekijöistä edelleen erittäin raskaat. Siihen pitää saada parannuksia, sillä työkyvyttömyyseläkkeiden määrää tulisi voimakkaasti saada vähenemään.

Taligan mielestä Viroon pitäisi ehdottomasti saada myös lakisääteinen tapaturmavakuutus, joka maasta nyt puuttuu kokonaan.

Työnantajien ehdottaman 67

vuoden eläkeiän Taliga tyrmää täysin.

– Ymmärrän toki Kriisin ehdotuksen taloudelliset lähtökohdat työnantajien näkökulmasta, kun tietää että Virossa miehet kuolevat tällä hetkellä keskimäärin 67-vuotiaina.

Taliga saa tukea ajatuksilleen Viron oppositiosta. Sosiaalidemokraattisen Riigikogu-ryhmän puheenjohtaja, entinen sosiaaliministeri **Eiki Nestor** pitää eläkeiän nostoa huonona ja epäoikeudenmukaisena ratkaisuna.

– Eläkeiän nousu on yleiseurooppalainen ilmiö, sitä ei voi vastustaa. Olisi toivonut korkeampaa joustavaa eläkeikää vähän Suomen tapaan.

Nuoret eivät Virossa usko eläketurvan, vaan haluavat työnteolla kartuttaa omaisuutta mahdollisimman paljon, kertoo Ridalan kunnassa sijaitsevan Altmõisa-majatalon johtaja Piret Koima.

Piret Koima:

”En usko eläkkeisiin”

■ – En usko, että raha riittää minun tuleviin eläkkeisiin reilun kolmenkymmenen vuoden kuluttua. Nyt jo talouslama on syönyt pahasti tulevaa eläketurvaani, kertoo lakimieskoulutuksen saanut 32-vuotias **Piret Koima**.

Nuori ikäluokka ei Virossa laske eläketurvan varaan, vaan yrittää tehdä mahdollisimman paljon töitä, jotta voisi kartuttaa omaisuutta mahdollisimman paljon.

– Uskon siihen, että jokaisen on itse pakko huolehtia omasta tulevaisuudestaan. Pelko tulevaisuudesta on suuri, sillä nykyisillä peruseläkkeillä ei tule toimeen. Etenkin asuminen ja lääkkeet maksavat Virossa jo niin paljon.

Piret toimii Altmõisa-majatalon johtajana Ridalan kunnassa Länsi-Virossa. Hänen haaveenaan on oma pieni puulla lämmitettävä talo, jonka takapihalla on ryytimaa.

– Kiinteä omaisuus antaa turvallisuutta paremmin kuin poliitikkojen lupauksen varassa olevat eläkerahastot. En myöskään halua, että lapset joutuvat huolehtimaan minusta, kun jään eläkkeelle.

Piret ei hyväksy uutta naisten 65 vuoden eläkeikää.

– Ihmiset eivät jaksakaan tehdä töitä nykyistä kovaa tahtia noin pitkään. Mielestäni on väärin, jos ihmiset pakotetaan jatkamaan työntekoa, vaikka työkuunto on mennyt.

– Olisi oltava mahdollisuus päästä joustavasti enenaikaisesti eläkkeelle esimerkiksi jo 60-vuotiaana, viimeistään 63-vuotiaana, Piret Koima vaatii.

Viron työnantajien keskusliiton toimitusjohtajan Tarmo Kriisin mielestä tulevaisuudessa vanhuuseläkeikää voidaan nostaa 67 vuoteen asti.

Virkamieseläke riittää elämiseen

Eläkeläisten asema on tämän päivän Virossa hyvin kahtia jakautunut. Niillä eläkeläisillä, jotka ovat olleet pitkään hyvissä ansiotöissä, menee kohtuullisen mukavasti.

Mutta niillä, jotka elävät pelkän alhaisen kansaneläkkeen varassa, menee huonosti.

Monet eläkeläiset joutuvat taloudellisen pakon sanelemana tekemään eläkkeellä töitä. Muuten he eivät selviäisi elinkustannuksistaan.

– Meidän tilanteemme on onneksi melko hyvä. Olemme molemmat olleet valtion palveluksessa. Eläkkeemme on sen verran hyvä, että voimme nyt viettää rauhallisia eläkepäiviä muun muassa lastenlapsiamme hoitamalla, kertovat **Eva ja Taivo Kastepold** Lihulasta Länsi-Virosta.

Kastepoldit ovat molemmat koulutukseltaan biologeja. Taivo toimi pitkään Matsalun kansal-

lispuiston johtajana ja Eva tutkijana.

Taivo jäi eläkkeelle 63-vuotiaana neljä vuotta sitten ja Eva 60,5-vuotiaana parisen vuotta sitten.

– Saamme eläkettä yhteensä noin 11 000 kruunua. Sillä me kyllä pärjäämme ihan hyvin, kun vietämme vaatimatonta elämää. Oma jo maksettu asunto helpottaa, että raha riittää, Kastepoldit kertovat.

Taivon eläke on noin lähes puolet työn aikaisesta palkasta. Hänellä on eläkkeessään johtajana toimineen virkamiehen 20 prosentin korotus.

– Minulla eläke on selvästi pienempi kuin Taivolla, kun palkkani oli töissä pienempi. Minun eläkkeeni jäi myös neljä prosenttia alle täyden, koska en ehtinyt ihan ansaita sitä.

– Puuttumaan jäi vain yhdeksän työkuukautta, Eva Kastepold murehtii.

Taivo ja Eva Kastepold viettävät mukavia eläkepäiviä omissa asunossaan Lihulassa Länsi-Virossa.

TELAn sijoituskatsaus

Työeläkevarojen kasvu vahvistunut ja vankistunut

► Työeläkevakuuttajat TELAn jäsenyhteisöjen sijoituskanta oli maaliskuun lopussa reilut 130 miljardia euroa. Sijoitusten markkina-arvo nousi kolmen kuukauden aikana 5,5 miljardia euroa.

Kasvua vuoden vaihteeseen nähden oli yli neljä prosenttia. Tilastoissa on mukana vain laakisäiteinen työeläketurva.

– Työeläkerahastosijoitukset kehittyivät hyvin, vaikka rahoitusmarkkinoilla oli edelleen levottomuutta, sanoo TELAn toimitusjohtaja **Esa Swanljung**.

Osakesijoituksissa enin osa varoista

Noteerattujen osakkeiden arvo kasvoi ensimmäisellä neljänneksellä 42,5 miljardiin euroon. Niiden osuus koko sijoituskannasta oli lähes 33 prosenttia. Osuus oli lisääntynyt vuoden loppuun verrattuna 2,4 prosenttiyksiköllä.

Osakkeiden ja osaketyyppisten sijoitusten arvo lisääntyi ensimmäisellä vuosineljänneksellä yhteensä 5,4 miljardilla eurolla. Tästä netto-ostoa oli 1,4 miljardia euroa, joten osakesijoitusten arvonnousua kokonaismäärästä oli neljä miljardia euroa.

Osakkeiden ja osaketyyppisten sijoitusten osuus koko sijoituskannasta oli 41 prosenttia. Yhteensä nämä osakesijoitukset sisältävät noteerattujen osakkeiden lisäksi osake- ja hedge-rahasto-osuudet, noteeraamattomat osakkeet ja pääomasijoitukset. Osuus oli noussut vuoden loppuun nähden 2,6 prosenttiyksiköllä.

Hedge-rahastosijoitusten määrä oli pysynyt osapuulle ennallaan. Niitä oli 5,3 miljardin euron verran, mikä oli noin neljä prosenttia koko sijoituskannasta.

Joukkovelkakirjojen arvo oli lisääntynyt yli miljardilla eurolla 48 miljardiin euroon. Suhteellinen osuus oli laskenut 36,8 prosenttiin koko sijoitusomaisuudesta.

Kiinteistöinvestointien arvo oli pysynyt likimain samana. Niitä oli nyt 13,9 miljardia euroa. Kiinteistöjen osuus oli lähes 11 prosenttia kaikista sijoituksista.

TyEL-takaisinlainojen kanta oli edelleen noin viisi miljardia euroa. Se oli 3,8 prosenttia kaikista sijoituksista.

Kolmannes sijoituksista edelleen kotimaassa

Suomeen kohdistuvien sijoitusten arvo oli alentunut 300 miljoonalla eurolla 43 miljardiin euroon. Kokonaisosuus oli maaliskuun lopussa 33 prosenttia kaikista sijoituksista.

Muulle euroalueelle tehtyjen sijoitusten osuus oli ensimmäisellä vuosineljänneksellä pysynyt likimain samana, hieman yli 31 prosentissa.

Euroalueen ulkopuolelle kohdistuvien sijoitusten arvo oli kasvanut tuntuvasti. Lisäystä oli 4,5 miljardia euroa arvonnousta lähes 47 miljardia euroa. Niiden osuus oli kasvanut vastavasti kahdella prosenttiyksiköllä miltei 36 prosenttiin kaikista sijoituksista.

Liisa Hyssälä Kelan pääjohtajaksi

► **Liisa Hyssälä** on nimitetty Kansaneläkelaitoksen pääjohtajaksi. Hän aloittaa tehtävässä 1. lokakuuta.

Hyssälä on koulutukseltaan hammaslääketieteen tohtori ja valtiotieteiden maisteri. Sosiaali- ja terveysministerinä hän toimi kevästä 2007 toukokuuhun 2010. Sitä ennen hän oli peruspalveluministerinä Vanhasen I ja Jäätteenmään hallituksissa. Hän on ollut kansanedustaja vuodesta 1995 lähtien.

Vuosina 1989–1995 Hyssälä on toiminut Kansanterveystieteen opettajana ja tutkijana Turun yliopistossa.

Kelan nykyinen pääjohtaja **Jorma Huuhtanen** jää syksyllä eläkkeelle.

Juha Rehula sosiaali- ja terveysministeriksi

► **Juha Rehula** on nimitetty 24.5. lukien uudeksi sosiaali- ja terveysministeriksi. Rehula on hollolalainen kolmannen kauden kansanedustaja, joka on tällä vaalikaudella johtanut eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokuntaa. Koulutukseltaan Rehula on sosionomi.

Sosiaali- ja terveysministerin valtiosihteerinä jatkaa **Eeva Kuuskoski** ja erityisavustajana **Annika Saarikko**.

NIMITYKSET

Etera

KTM **Timo Hietanen** on nimitetty Eteran varatoimitusjohtajaksi vastuualueenaan asiakkuudet.

Ilmarinen

BBA **Jari Peltola** on nimitetty aluepäälliköksi yritysasiakkaat ja kumppaniyhteydet -yksikköön. Hän siirtyi Ilmariseen If Vahinkovakuutusyhtiö Oy:n myyntipäällikön tehtävästä.

Kuntien eläkevakuutus

Mia Enroth on nimitetty analyytikoksi sijoitusosaston ulkoistettujen arvopaperisijoitusten yksikköön.

Tradenomi **Jaana Manninen** on nimitetty Middle Office -asiantuntijaksi talousosaston Middle Office -yksikköön. Hän tuli Kevaan Cumulant Capital Rahastoyhtiö Oy:sta.

Juhani Ostrovski on nimitetty Back Office -toimihenkilöksi talousosaston arvopaperihallintoyksikköön. Hän tuli Kevaan Nordea Marketsilta.

Työeläkevakuuttajat TELA

VTM, kehityspäällikkö **Reijo Vanne** on nimitetty johtajaksi vastuualueinaan kansantalous, elä-

kejärjestelmän talous, tutkimus ja kehittäminen.

Varma

Kauppatieteiden maisteri **Tony Blomster** on nimitetty asiakasyhteyksien yhteyspäälliköksi pääkaupunkiseudulle. Blomster toimi aiemmin Nordean Henkivakuutus Suomi Oy:ssä yhteyspäällikkönä.

VR Eläkesäätiö

VR-yhtymän sijoitusjohtaja **Pasi Strömberg** on nimitetty VR:n Eläkesäätiön toimitusjohtajaksi.

Työeläkeote antaa apua eläkkeen tarkastamisessa

▶ Työeläkeote tulee jälleen tänä vuonna 18–68 -vuotiaille, jotka eivät ole vielä eläkkeellä. Toistaiseksi otteelle kootaan vain yksityisillä aloilla tehty työ ja palkattomista etuuskista kertyvä eläketurva. Kaikki tiedot ovat luvassa samalle otteelle vuonna 2012.

Epäselvyydet selvitetään

Työeläkeote 2010-tunnuksesta tunnistettava henkilökohtainen kirje sisältää tietoja, joista eläke aikanaan lasketaan. Tänä vuonna ensimmäiset otteet on postitettu jo huhtikuussa ja viimeiset kirjeet lähtevät asiakkaille marras-kuussa.

Työeläkeotteessa on tiedot yksityisaloilla tehdystä palkkatyöstä, yrittäjätoiminnasta ja sosiaalietuuksista, kuten ansiosidonnaisista

päivärahoista, lasten kotihoidosta tai tutkimusta kertyvästä työeläkkeestä pääosin edellisen vuoden loppuun.

Jos tiedoissa on puutteita tai virheitä, ne pitäisi korjata nopeasti. Tällöin otetaan yhteyttä kirjeessä ilmoitettuun eläkelaitokseen.

Eläkelaitos selvittää vielä tänä vuonna eläketiedot kahdeksalta viime vuodelta ilman otteen saajan tositteita. Vanhemmista ansioista on esitettävä työsuhde- ja palkkatietoja. Eläkelaitoksen selvittämismahdollisuus lyhenee vuoteen 2013 mennessä viiteen vuoteen.

Sähköinen ote kätevä vaihtoehtona

Eläketietonsa voi tarkastaa koska tahansa verkosta osoitteesta <http://www.tyoelake.fi/> tai oman eläkelaitoksen nettisivuilta. Suojatun

yhteyden saamiseksi tarvitaan verkkopankkitunnukset.

Lisäksi voi valita verkosta sähköisen otteen tulostetun ja postitetun kirjeen asemesta. Silloin tarkastus on mahdollista tehdä, kun se itselle sopii. Jos tietojaan ei ole käynyt katsomassa neljään vuoteen, sähköisen otteen valitsijalle postitetaan ote kirjeenä.

Kaikki työeläketiedot ovat luvassa samalle otteelle vuonna 2012. Nykyisellä työeläkeotteella ei ole tietoja valtiolla, kunnalla ja kirkolla tehdystä työstä. Nämä eläketiedot voit tarkistaa Valtiokonttorin, Kuntien eläkevakuutuksen ja Kirkkohallituksen verkko- tai asiakaspalvelusta.

Otteella ei ole myöskään tietoja ulkomailla tehdystä työstä eikä kansaneläkkeestä. Tietoja ei ole vapaaehtoisista eläkevakuutuksistaan, sillä ne eivät kuulu lakisääteiseen eläketurvaan.

Työeläkeote 2010

PENSIONSUTDRAG

Somlan jutturuuhkaa puretaan

▶ Sosiaali- ja terveysministeriö lisää erilaisia toimia, joilla Sosiaaliturvan muutoksenhaku- lautakunnan (Somla) käsittelyaikoja voidaan lyhentää.

Keskimääräinen käsittelyaika on noin puolitoista vuotta. Muutoksenhaun hitauteen on puuttunut apulaisoikeuskansleri **Mikko Puumalainen**. Hän pyysi ministeriötä pikimmiten selvittämään, miksi asioiden käsittely on kohtuuttomasti ruuhkautunut.

Kansliapäällikkö **Kari Välimäki** kertoo, että STM on jo tehnyt käsittelyaikojen lyhentämiseksi useita toimenpiteitä ja seuraa niiden vaikutuksia. Elokuussa 2008 voimaan astuneilla lainsäädännöllisillä muutoksilla lautakunnan toimintaa nopeutettiin ja tehostettiin.

Lautakunta on saanut työhönsä lisäresursseja, mutta uusia voimavaroja vielä tarvitaan, sillä taloudellinen taantuma on lisännyt käsiteltä-

vien asioiden määrää. Lisätyövoimaa tarvitaan myös siksi, että lautakunnan käsiteltävänä on kokonaan uusia asiaryhmiä.

STM on yhteistyössä Kelan kanssa valmistellut niitä keinoja, joilla Kelan päätösmenettelyjä voitaisiin kehittää ja samalla varmistaa, että päätösten perustelut ilmoitetaan kansalaisille mahdollisimman selkeästi.

Parhailaan valmistellaan myös lainmuutosta, jolla siirrettäisiin kansaneläkelain mukaiset työkyvyttömyyseläkeoikeutta koskevat valitusasiat työeläkeasioiden muutoksenhaku- lautakuntaan. Tämä vähentäisi Somlassa käsiteltävien asioiden määrää noin 3 000 asialla vuodessa.

Vuosittain Somlaan tulee noin 22 000 hake- musta. Ne koskevat Kansaneläkelaitoksen päätöksiä.

Uusi opas masennuksen ehkäisystä ja hoidosta

▶ Työterveyslaitos on julkaissut työterveys- huolloille käytännönläheisen oppaan Masennuksen ehkäisy ja hoito – työkaluja ja toimintamalleja työterveyshuoltoon.

Myös esimiehet ja HR-asiantuntijat voivat

saada kirjasta hyödyllisiä vinkkejä omaan työhönsä työhyvinvoinnin edistäjinä.

Kirjan työkaluja on hyödynnetty psykiatrien ja työterveyshuoltojen valtakunnallisissa koulutuksissa, joita sosiaali- ja terveysminis-

teriön Masto-ohjelma on rahoittanut. Kirjan tekijät ovat ylilääkäri, psykiatrian tohtori **Ka- tinka Tuisku** ja työterveyshuollon erikoislääkäri **Helena Rossi** Työterveyslaitoksesta.

Havaintoja eläkkeelle siirtymisestä

Merete Mazzarella:
Matkalla puoleen hintaan. Eläkkeellä olemisen taidosta.
Helsinki: Tammi 2010,
249 sivua.
ISBN 978-951-31-5364-9.

► Pohjoismaisen kirjallisuuden professori **Merete Mazzarella** pohtii eläkkeelle siirtymistä ja siihen liittyviä omia tuntojaan kirjassa *Matkalla puoleen hintaan: eläkkeellä olemisen taidosta*. Mazzarellan teos ei ole mikään eläkkeelle jäämisen opaskirja, vaan se on essee- ja päiväkirjamainen kokoelma ajatuksia, sattumuksia ja havaintoja noin vuoden ajalta ennen ja jälkeen eläkkeelle siirtymisen. Kirja eksyy välillä kauaksikin varsinaisesta temasta, mutta se tekee sen harvinaisen sujuvasti.

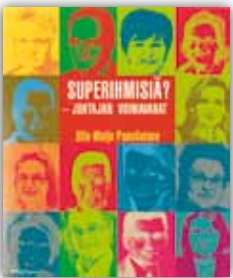
Mazzarella pohtii tarkkanäköisesti ympäristön suhtautumista eläkeläisiin. Pitkän uran tehnyt pitää itseään usein tärkeänä osana työyhteisöä ja joskus jopa korvaamattomana eläkkeelle siirryttäessä, mutta nuorempi ikäpolvi ei välttämättä osaa arvostaa kokemuksen mukanaan tuomaa viisautta. Kirjassa muistutetaan, ettei nuorten saa antaa sanella sitä, miten eläkeläisten tulee eläkkeelle ollessaan siirtyä kaikesta syrjään ja luopua oikeuksistaan tai ylipäättään käytettyä eläkkeellä.

Eläkkeelle siirtymiseen kannattaa Mazzarellan mukaan valmistautua, koska omista työruutuneista voi olla yllättävänkin vaikeaa luopua. Parhaimmillaan eläkkeelle siirtyminen mahdollistaa uusien asioiden opettelua ja harrastamista sekä vapaata ajankäyttöä, mutta valmistautumattomana uudenlainen vapaus voi tuntua ahdistavalta. Myös vanhenemisen pelko herää usein eläkkeelle siirtymisen kynnyksellä. Mazzarellalle se tarkoitti deadline-käsitteen konkretisoitumista.

Tekijän erinomainen kirjallisuudentuntemus näkyy pitkin tekstiä. Kirjassa kommentoidaan laajasti kirjallisuutta ja kolumneja ja se sisältää paljon sitaatteja. Luvuton rakenne ja rupatteleva tyyli kertovat kenties omalta osaltaan siitä, että kirjailija on onnistunut tavoittamaan jotain eläkeläisen positiivisesta vapaudesta, vaikkei hänen arkensa sieltä rauhallisimmasta päästä olekaan.

Kari Lindstedt

Superihmisiä, onko sellaisia?

Ulla-Maija Paavilainen:
Superihmisiä? – johtajan voimavarat.
Porvoo: WSOYpro Oy 2010,
181 sivua,
ISBN 978-951-0-36041-5.

► Kiinnostavasti ja yllättävän avoimesti johtajat kertovat itsestään ja suhteestaan työhön **Ulla-Maija Paavilaisen** kirjassa *Superihmisiä? – johtajan voimavarat*. Työn määrittämä johtaja näyttäytyy kokonaisena ihmisenä kertomalla kirjassa lähipiiristään, perheestään, harrastuksistaan ja mieltymyksistään.

Kirja esittelee 14 johtajaa, edustavassa galleriassa naiset ja miehet, molempia tasaverran. Naisjohtajista kirja esittelee *Anneli Jätteenmäen, Birgitta Kervisen, Päivi Kärkkäisen, Jaana Laitinen-Pesolan, Eva Liljebom, Paula Tuovisen ja Anni Vepsäläisen*. Kiinnostavasti kertovat työstään myös *Lauri Ihalainen, Mikael Jungner, Timo Laitinen, Vesa Luhtanen, Jussi Pajunen, Hannu Savisalo ja Roger Talermo*.

Timo Laitinen tekee johtajille tyypillisesti pitkää työpäivää Valtiokonttorin johdossa. Hän herää aamuarvaisella 5.30–6.00 ja tavallisena työpäivänä hän istuu kokouksissa tai on autossa matkalla kokouksiin. Työt Valtiokonttorissa Laitinen lopettaa viidel-

tä, mutta innokas urheilumies ja urheilupomo rientää työpäivän päätteeksi urheilukokouksiin tai urheilemaan itse.

Työn tekoa Laitinen jatkaa iltamyöhällä luku- ja kirjoitustöiden parissa, joten päivät venähtävät usein puolille öille. Hän kertoo avoimesti, että yöunille jää aikaa kuusi tunti, mikä on aivan liian vähän. Laitisen salainen ase on muutaman minuutin päiväuni.

– Voisin ihan demonstroida sen. Olen unessa alta seitsemän minuutin, ja nukun noin kolme minuuttia. Voin nukahtaa vaikka työtuoliin. Otan avaimet käteeni, nojaudun tuolissa taaksepäin, ja sillä hetkellä kun nukahdan, avaimet kolahtavat lattiaan ja herään, Laitinen kertoo.

Johtajan kovaa viikkorytmiä tarpova Laitinen ehti näin käväistä syvässä unessa parin sekunnin verran, ja suurimpaan lepotarpeeseen se kuulemma riittää. Supertehokasta.

Anne Iivonen

Yhdyskunta

silppua + kortta + pätkeä + neulasta =

Työeläkeotteeseen kerätään jokainen keko, suuri ja pieni. Ne yhdessä vaikuttavat eläkkeen määrään.

www.tahitikuviot.fi

Luottamus työeläketurvaan säilytettävä

KUKA?

- **Hilka Häkkinä** on eläkkeellä oleva järjestöneuvos.
- Asuu Hyvinkäällä, naimisissa, kolme lasta ja kuusi lastenlasta.
- Pitkä työura ay- ja järjestötoiminnassa: 1970-luvulla hän oli 500 työntekijän kenkätehtaan pääluottamusmies, 1980-luvulla Kumi- ja Nahkatyöväen liiton KNL:n puheenjohtaja, 1990-luvulla Kemianliiton puheenjohtaja (KNL:n ja Kemianliiton yhdistyttyä). SAK:n hallituksen jäsen 1986–1996.
- Toiminut 20 vuotta Hyvinkään kaupunginvaltuutettuna (sd.).
- Edelleen aktiivinen toimija eläkeläisjärjestöissä: Eläkkeensaajien Keskusliiton puheenjohtaja, Eläkeläisliittojen etujärjestön EETUn hallituksen jäsen, STM:n eläkeasioiden neuvottelukunnassa, Hyvinkään vanhusneuvostossa.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti noin vuosi sitten toukokuussa laajalajaisen työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää yksityisten alojen työeläkejärjestelmien vakavaraisuutta sekä tarvittavia uudistustarpeita.

Olin työryhmässä mukana Eläkeläisliittojen etujärjestön EETU:n edustajana. Työryhmä jätti raporttinsa sosiaali- ja terveysministerille huh-tikuun loppupuolella.

Työeläkejärjestelmää tai työeläkevaroja koskeviin neuvotteluihin ei eläkkeensaajaväestön edustajia ole aiemmin kutsuttu. Nyt tuosta tavasta poikettiin, ja näin tuli mahdollisuus syntyä niin suomalaisen kuin kansainväliseen finanssikriisiin ja työeläkeyhtiöiden sijoitustoimintaan.

Finanssi ja sijoituspolitiikan kiemurat eivät aina helposti aukea maallikolle, mutta työryhmässä esiintyvien hyvien alustajien johdolla asiat pääosin selvisivät. Maailman talouden epävarmuutta kuvaa se, että mahdollisten oikeiden valintojen tekemisissä aina yksimielisiä eivät olleet edes työryhmän parhaat asiantuntijatkaan.

Nousuhumaa ja ahneutta

Hämmästyttä herättää miten talouden nousuhumassa ihmisten ahneus kasvaa. Älykkäiden ja kansainvälisestikin arvostettujen finanssi- ja rahoituslaitosten johtajien mieli sumenee omaisuutta haalissa. Valehtelu, pettäminen ja asiakirjojen väärentäminen nähtiin normaaliksi liiketoiminnaksi. Näinhän kävi juuri Amerikan asuntomarkkinoilla, joka sitten johti koko maailmaa koetelleeseen finanssikriisiin.

Eräänlaista ahneutta löytyi myös suomalaisilta työeläkeyhtiöiltä, kun varallisuutta ha-luttiin siirtää aiempaa enemmän ulkomaisiin pörssinoteerattuihin osakkeisiin, joista osa oli erityisen riskillisiä sijoituksia. Toki tavoite oli jalo eli tuottojen kasvattaminen ja työeläkemak-sujen nousupaineen vähentäminen.

Nyt tiedämme, että suuremmassa sijoitus-humassa kaikki ei mennyt niin kuin uskot-tiin. Sijoitusten varallisuusarvot alenivat reip-paasti ja varsinkin ns. hedge-rahastojen, joiden määrä työeläkelaitosten sijoituksissa oli kasva-nut. Vuoden 2008 viimeisinä kuukausina vauhti vain kiihtyi, jolloin jotkut osakeindekseistä laskivat rajusti.

Onneksi kurssien alamäki pysähtyi, sijoitus-osakkeiden tuotto oli jo maaliskuussa 2009 positiivinen ja niiden markkina-arvo on palautu-nut. Mutta nyt elämme jälleen epävarmuudessa kun kurssit heilahtelee ylös alas.

Eläkelaitosten sijoitustoimintaa ja vaka-varaisuutta koskeva määräaikaishilka päättyy vuoden 2012 lopussa ja ollaan jälleen uusien

päätösten edessä. Mistä löytyy se viisas mies tai nainen, joka osaa ennustaa maailmantalou-den suunnan.

Vaikka työeläkeyhtiöt ovat tilanteesta nyt selvinneet, kovin paljon menneestä ei ole opit-tu. Kreikkaan on sijoitettu työeläkerahoja lähes miljardi euroa. Maahan, jota EU on nyt pelasta-massa talousahdingosta.

Epäkohtia vielä korjattavana

– Miten on mahdollista, että työeläkeyhtiöil-tä löytyy varaa menettää muutamassa kuukau-dessa miljardeja euroja, mutta nykyistä työelä-keindeksin parantamiseen ei löydy muutamaa kymmentä miljoonaa euroa? Esitettyyn kysy-mykseen olen eläkkeensaajia tavatessani saa-nut monet kerrat vastata. Työeläkeyhtiöiden toiminta kiinnostaa eläkkeensaajaväestöä.

Eipä ole paljon auttanut, kun olen yrittänyt selittää, että nykyisellä työeläkeindeksillä pyri-tään varmistamaan kohtuullinen työeläketurva eri sukupolvien välille ja samalla vahvistetaan työeläkejärjestelmämme rahoitusta.

Vuonna 1996 tuli voimaan ns. taitettu indek-si, jota silloin kritisoihin voimakkaasti. Siitäkö johtui, että eduskunta säätiessään tätä indek-simuutosta edellytti, että sen vaikutuksia eläk-keensaajan toimeentuloon seurataan.

Eipä ole pahemmin seurattu. Eläkkeensaaj-an ostovoima suhteessa palkansaajaan on alentunut ja samalla jääme eläketasossamme jälkeen muista Pohjoismaista. Nyt näyttää myös siltä että työelämässä olevien ihmisten odotukset ja todellisuus omista eläketulois-taan eivät kohtaa.

Usko on koetuksella

Viimeisten tutkimusten mukaan usko riittä-vään työeläketurvaan on jo osin romahtanut, kun työelämässä ollessa oletetaan, että eläketu-lo olisi 60 prosenttia palkasta, mutta todellisuudessa monilla onkin lähempänä 40 prosenttia.

Erityisesti nuorten epäilykset kasvavat ja luottamus työeläketurvaan on heikentynyt. Sa-malla yksityisten lisäeläkevakuutusten osuus kasvaa vauhdilla. Jos lakisääteinen työeläketur-va heikkenisi, sillä olisi suuret tulonjakovaiku-tukset. Tämä on hyvä pitää mielessä.

Tulevaisuudessa näemme vielä, mitkä vai-kutukset eläketuloon on tämän vuoden alussa voimaan tulleella elinaikakertomella.

Suomen lakisääteistä työeläkejärjestelmää on pidetty hyvänä ja sitä pitää puolustaa, mut-ta sen pitää turvata myös eläkkeellä ollessakin kohtuullinen toimeentulo.

Hilka Häkkinä

More flexible buffers for pension providers

► Legislation governing the solvency of the earnings-related pension scheme in the private sector is being adjusted, and the risk management capacity of pension providers is improved by the introduction of new kinds of buffers.

Master of Laws **Lauri Koivusalo** chaired the group of experts whose task it was to reform the solvency regulations. He states that changes were necessary in order for the solvency mechanism to better take into account a variety of investment risks. The financial crisis of 2008 triggered a need for renewal and a temporary change was made to the solvency regulations, thereby strengthening the solvency of the earnings-related pension scheme. The current review is picking up where the process left off.

The report handed to the Minister of Social Affairs and Health, **Liisa Hyssälä**, on April 20 contains proposals for both long-term and short-term measures. The core message is to improve the preconditions of pension providers to engage in productive, increasingly flexible investment operations. Koivusalo points out that pension providers need to keep their pension promise, ensuring that earnings-related pension funds are handled productively and based on a firm foundation.

The temporary act expires at the end of 2012. New rules of play have to be agreed upon well in advance. The proposal put forward by Koivusalo's group is built around a new type of flexible buffer for investment operations and the insurance business. The work group is presenting a model where the current equalization reserve and working capital are combined to form solvency capital, by which both insurance and investment risks would be carried.

As Koivusalo clarifies, the risk management capability of earnings-related pension providers could be improved by utilizing both buffers in a balanced manner. Currently, completely different buffers and requirements are applied when preparing for insurance and investment risks. However, the solvency capital buffer would be used in such a manner that fluctuations in investment value would still primarily be buffered with working capital, and changes in the insurance field with the equalization reserve share. If either side was struggling, the other buffer would also become available.

The process has now moved from prepara-

tion to political decision-making. As the new regulations need to be in place before the end of 2012, Koivusalo considers a three-stage implementation phase to be realistic. The Ministry of Social Affairs and Health is currently processing the proposal, and the aim is to introduce it to parliament already this autumn.

The public sector takes on a more visible role

► The Local Government Pensions Institution (Keva) appointed **Merja Ailus**, 42, as its new CEO last year. She took up her position in January. Although not very well known to the general public, Ms. Ailus has held positions of trust at Keva since 2006. Work and earnings-related pensions, as well as salary equality for women, have long been the focus of her interest.

The appointment is just one in a series of changes for the Institution. Come next year, all pension matters of the State Treasury's private customers will be transferred to the Local Government Pensions Institution, along with 145 employees attached to the implementation of pension provision.

Following the transfer, the reach of the Institution's services will extend to the entire public pension sector. Ailus feels that the reorganization of these two authorities will bring immediate benefit to pension recipients and tax payers alike. Solutions applying to the pension scheme as a whole should be carried out through an exchange of expertise. Ailus is ready to also offer the expertise of the Institution to work groups that traditionally have consisted only of experts from the private sector. Both sectors are nowadays faced with the same demographic challenges, and differences are not as marked as they used to be.

The primary focus of the Institution's work will remain on local government and helping municipalities with their labour force shortages and issues relating to the extension of working careers.

Retirement age raised in Estonia

► Without much general protest or demonstrations by trade-union movements, the retirement age in Estonia was raised this spring. The pension reform is designed to gradually raise the retirement age of both men and women to

65 years. Special pensions taken early will be discontinued.

The effective retirement age in Estonia will be 65 years following the reform. This year, however, the old-age retirement age for men is still 63, and 61 for women.

The Head of the Pension Department at Estonia's Ministry of Social Affairs, **Vilja Kuzmin**, describes how a retirement age of 65 will be reached by 2017, by means of three-month transfer periods.

Estonia is faced with the same kind of scenario as Finland: the number of pensioners and amount of pension expenditure will be growing rapidly over the next few years, at the same time as the workforce is shrinking considerably. According to Kuzmin, there are only two options: raising the retirement age or the pension contribution. Estonia has chosen the former.

Another issue discussed in the current Estonian pensions debate is old-age pension taken early, a benefit that many professions are entitled to.

Kuzmin explains that certain groups of employees have been able to retire on an old-age pension as early as ten years before anyone else. These groups include miners, metal and chemistry industry employees, the police, firefighters and bus drivers. Some groups are also entitled to a 20 per cent increase to the basic pension.

Special pensions are still fairly common in Estonia, accounting for as much as 18 per cent of the entire pension expenditure. The suggestion coming from the Ministry of Social Affairs and Health is to cease granting such pensions, despite the anticipated backlash. The practice dates back to the time of the Soviet Union and is no longer viable. Working conditions in Estonia have changed and improved greatly over the last few decades, and changes need to reflect that.

The average age of leaving working life is 62.5 in Estonia. Last year, the average old-age pension amounted to approximately 291 euros per month, and the disability pension to 173 euros per month.

Eläketurvakeskuksen JULKAISUJA

ELÄKETURVAKESKUKSEN JULKAISUT OVAT LADATTAVISSA PDF-MUODOSSA KOTISIVULTA WWW.ETK.FI
JULKAISUJA VOI MYÖS TILATA PAPERIVERSIONA OSOITTEESTA AINEISTOTILAUKSET@ETK.FI (TAI VAIHDE 010 7511)

TUTKIMUKSIA

Education and Longer Working Lives: A longitudinal study on education differences in the late exit from working life of older employees in Finland

Tutkimuksessa kuvataan rekisteriaineistoon perustuen koulutusryhmien välisiä eroja 50–64-vuotiaiden palkansaajien työssä pysymisessä ja varhaisessa työstä poistumisesta. Lisäksi tutkimuksessa tarkastellaan, miten perheeseen, terveyteen ja työ- ja materiaaliolosuhteisiin, työhön, taloudellisiin materiaaliolosuhteisiin, terveyteen ja työmarkkinoihin liittyvät tekijät selittävät koulutuksen ja työssä pysymisen välistä yhteyttä.

*Tekijä: Noora Järnefelt
Sarja: Finnish Centre for Pensions, Studies 2010:1
ISBN 978-951-691-130-7 (sid.)
ISBN 978-951-691-131-4 (PDF)
ISSN-L 1236-3049*

RAPORTEJA

Statutory Pensions in Finland. Long-term projections 2009

Raportti on englanninkielinen käännös aiemmin ilmestyneestä julkaisusta Lakisääteiset eläkkeet. Pitkän aikavälin laskelmat 2009 (Eläketurvakeskuksen raportteja 2009:4).

*Tekijät: Kalle Elo, Tapio Klauvo, Ismo Risku ja Kullervo Joentakanen
Sarja: Finnish Centre for Pensions, Reports 2010:6
ISBN 978-951-691-136-9 (sid.)
ISBN 978-951-691-137-6 (PDF)
ISSN-L 1238-5948*

Työkyvyttömyyseläke ja ansiotyö

Raportissa kuvataan työkyvyttömyyseläkettä saavien työssäkäyntiä ja työhalukkuutta kysely- ja rekisteritietoja käyttäen. Työssäkäyntiin liittyvinä tekijöinä tarkastellaan mm. koulutusta, ammattia, työkykyä ja toimeentulokokemuksia. Huomiota kiinnitetään myös työkyvyttömyyseläkkeen ansaintarajoihin.

*Tekijät: Raija Gould ja Kasimir Kaliva
Sarja: Eläketurvakeskuksen raportteja 2010:5
ISBN 978-951-691-134-5 (sid.)
ISBN 978-951-691-135-2 (PDF)
ISSN-L 1238-5948*

Disability and employment – lessons from reforms

Seminaariraportti on tarkoitettu aineistoksi, jonka avulla voi arvioida mahdollisuuksia myöntää keskimääräistä eläkkeelle siirtymiskäytäntöä. Raportissa käsitellään toimiviksi arvioituja keinoja, joilla voidaan ehkäistä työkyvyttömyyseläkkeelle siirty-

mistä ja tukea osatyökykyisten tuensaajien työssäkäyntiä. Se kokoaa Suomen kannalta kiinnostavien OECD-maiden, Hollannin, Tanskan ja Ruotsin politiikkamuutoksia ja niistä saatuja kokemuksia.

*Toimittajat: Mikko Kautto ja Jarna Bach-Othman
Sarja: Finnish Centre for Pensions, Reports 2010:4
ISBN 978-951-691-132-1 (sid.)
ISBN 978-951-691-133-8 (PDF)
ISSN-L 1238-5948*

Työstä eläkkeelle – tulokehitys ja korvaussuhteet

Raportissa arvioidaan, mitä muutoksia henkilön tuloissa ja tulorakenteessa tapahtuu työstä eläkkeelle siirtymisen yhteydessä. Erityistä huomiota kiinnitetään siihen, kuinka suuren osan eläkettä edeltävästä vakiintuneesta tulosta eläke korvaa henkilön siirtyessä työstä eläkkeelle. Raportissa tarkastellaan myös, kuinka paljon ihmisten bruttotulot muuttuivat eläkkeelle siirtymisen yhteydessä. Analyysin kohteena ovat vuosina 1999–2003 työstä eläkkeelle siirtyneet henkilöt.

*Tekijät: Juha Rantala ja Ilpo Suoniemi
Sarja: Eläketurvakeskuksen raportteja 2010:3 / Palkansaajien tutkimuslaitoksen raportteja 18
ISBN 978-951-691-126-0 (sid.)
ISBN 978-951-691-127-7 (PDF)
ISSN-L 1238-5948 (Eläketurvakeskus)
ISSN 1795-2832 (Palkansaajien tutkimuslaitos)*

Pension Governance in Finland – A Case Study on Public and Private Logics of Governance in Pension Provision

Tutkimuksessa tarkastellaan empiirisesti Suomen lakisääteisen työeläkejärjestelmän muodostaman organisaatiokentän hallintokäytäntöjä sekä kehitetään teoreettisia työkaluja eurooppalaisten julkisyksitysten eläkejärjestelmien hallintomallien analyysiin.

*Tekijät: Jan-Erik Johanson ja Ville-Pekka Sorsa
Sarja: Finnish Centre for Pensions, Reports 2010:2
ISBN 978-951-691-128-4 (sid.)
ISBN 978-951-691-129-1 (PDF)
ISSN-L 1238-5948*

TILASTORAPORTEJA

Eläkkeellesiirtymiskä Suomen työeläkejärjestelmässä Pensioneringsåldern inom arbetspensionssystemet i Finland Effective retirement age in the Finnish earnings-related pension scheme

Raportissa tarkastellaan eläkkeellesiirtymiskäytännön tärkeitä osia, jotka on kehitetty mittarin, eläkkeellesiirtymisiän odotteen, avulla. Julkaisussa esitetään eläkkeellesiirtymisiän odotteen määrittelyä ja laskutapa sekä kuvataan siinä tapahtu-

nutta kehitystä vuosina 1996–2009. Vertailulukuihin esitetään myös perinteiset keskiluvut, keskiarvo ja mediaani. Lisäksi raportti sisältää tietoja työeläkkeelle siirtyneistä sekä työeläkevakuutetuista.

*Tekijät: Jari Kannisto ja Maija Hiltunen
Sarja: Eläketurvakeskuksen tilastoraportteja 5/2010
ISSN-L 1459-3823*

KESKUSTELUALOITTEITA

Income mobility, persistent inequality and age, recent experiences from Finland

Tutkimuksessa tarkastellaan laajan rekistereihin perustuvan paneeliaineiston avulla Suomen tuloliikkuvuutta vuosina 1995–2004. Tuloliikkuvuutta tarkastellaan henkilön iän suhteen ja verrataan tuloliikkuvuuden ja pysyvien tuloerojen muuttamista 1990-luvun loppupuoliskon ja 2000-luvun alun välillä. Näin voidaan selvittää, onko viimeaikainen vuosittaisten tuloerojen voimakas kasvu seurausta tuloliikkuvuuden vai pysyvien tuloerojen kasvusta.

*Tekijät: Ilpo Suoniemi ja Juha Rantala
Sarja: Eläketurvakeskuksen keskustelualoitteita 2010:6 / Palkansaajien tutkimuslaitoksen työpapereita 263
ISSN-L 1795-3103 (Eläketurvakeskus)
ISSN 1795-1801 (Palkansaajien tutkimuslaitos)*

Henkilöstön eläkeaikeet ja yrityksen menestyminen vuosina 1997 ja 2007 – tutkimus metalliteollisuudessa ja vähittäiskaupan alalla

Työelämän tutkimuksessa on ryhdytty kiinnittämään huomiota henkilöstön työhyvinvointiin ja yritysten menestymisen väliseen suhteeseen. Varhainen eläkkeelle siirtyminen hankaloittaa työvoiman saatavuutta, heikko työhyvinvointi puolestaan vaikuttaa negatiivisesti työn tuottavuuteen. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan 45 vuotta täytäneiden metalliteollisuuden ja vähittäiskaupan työntekijöiden eläkeaikeita ja niihin vaikuttavia tekijöitä sekä eläkeaikeiden yhteyttä toimipaikan menestymiseen. Tulosten perusteella eläkeaikeet olivat yleisiä molemmilla aloilla, mutta niihin vaikuttavat eri tekijät.

*Tekijät: Monika E. von Bonsdorff, Sinikka Vanhala, Jorma Seitsamo, Minna Janhonen ja Päivi Husman
Sarja: Eläketurvakeskuksen keskustelualoitteita 2010:5
ISSN-L 1795-3103*